

KISS ÁRPÁD:

**HOGYAN ÉPÍTHETŐ BE A SZÁMVITEL A KÖZGAZDÁSZOK, ÉS A MENEDZSEREK
TUDÁSHÁLÓJÁBA?**

Vitacikk, avagy egy kikényszerített, tudatos provokáció

Miért kísérik baljós árnyak a számvitel jelenét, jövőjét? A számviteli fogalmi keretei nem illeszkednek, ellentmondásban vannak a közgazdaságtudomány többi területén, és a gazdasági gyakorlatban használtakkal? Segíthet, ha már az oktatásban közelítjük a számvitel és a többi üzleti gazdaságtan tantárgy fogalomhasználatát? Mi szükségeltetik ahhoz, hogy a hallgatók már az oktatás időszakában konvertálni tudják például a vállalati gazdaságtanban és a számvitelben tanult fogalmakat? Minden rendben van a számvitel oktatás tartalmával? Nem az felelne meg jobban a hallgatók érdeklődésének, ha a hangsúly átkerülne a főkönyvi könyvelésről a beszámolóhoz jobban köthető besorolási, értékelési kérdésekre? Végül a számviteli oktatásánál, alkalmazásánál hogyan lehetne közvetlenebbé kell tenni a kapcsolatot a beszámoló és az alkalmazott módszerek között? Melyek az elkerülhetetlen, és most már halaszthatatlan szemléletváltás legfontosabb szempontjai, lépései? Tanulmányomban az általam legfontosabbnak tartott három szempontról foglaltam össze eretnek gondolataimat. Vissza kell térni a kettős könyvvitel lényegének – a vállalkozás vagyonát, ennek változását, mint az erőforrások és a kötelmek, kényszerek szerves szimbiózisát kell nyilvántartani és bemutatni – folyamatos oktatásához, kommunikálásához! Az asszimiláció helyett az adaptáció szükségességéről. A hálózati szemlélet alkalmazásáról.

„Érted haragszom én, nem ellened”
(József Attila)

KISS ÁRPÁD

**HOGYAN ÉPÍTHETŐ BE A SZÁMVITEL A KÖZGAZDÁSZOK, ÉS A MENEDZSEREK
TUDÁSHÁLÓJÁBA?**

Vitacikk, avagy egy kikényszerített, tudatos provokáció

1. KIADÁS

Kiss Árpád ♦ Győr, 2017

Írta: Dr. Kiss Árpád PhD

ISBN 978-615-00-0538-6

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített változata kiadásának jogát is.

Kiadja Kiss Árpád

Tartalom

VÉSZJELZÉSEK	7
FOGALMAK, KATEGÓRIÁK HASZNÁLATA	13
MIT TÁPLÁLJUNK BE A KÖZGAZDÁSZOK, MENEDZSEREK TUDÁSHÁLÓJÁBA?	20
A KÖZGAZDÁSZOK TUDÁSHÁLÓJÁBA ÉPÍTHETŐ SZÁMVITELI MÓDSZEREKRŐL	33
MÉG EGYSZER A LÉNYEGRŐL, A SZÜKSÉGES SZEMLÉLETVÁLTÁSRÓL, KICSIT MÉG NAGYOBB SZENVEDÉLLYEL	45
FELHASZNÁLT IRODALOM	48

VÉSZJELZÉSEK

Az már valóban aggasztó, ha egy ünnepélyes eseményen¹ a számvitel oktatás, kutatás és gyakorlat meghatározó egyéniségei ennyire sötét, ijesztő, elszomorító képet kénytelenek festeni a számvitel helyzetéről, jövőjéről. Csak szemezgetve az elhangzottakból:

- Ötven év múlva nem lesz számvitel. Az információmenedzsmentnek ez a funkciója is a gépesítés, digitalizáció, a robottechnika, tehát a 4. ipari forradalom (ipar 4.0) áldozata lesz (Bács Zoltán).
- A nem számviteli szakokon a számvitel oktatása teljesen hatástalan, mert a közgazdászok, a különböző menedzsment szakok hallgatói körében masszív érdektelenség övezi (Lukács János).
- A számviteli szakma elveit, módszereit nehéz szélesebb körben képviselni (Pál Tibor).
- A gyorsuló technikai fejlődés, a globalizáció kihívásaira nincs válasza a számviteli oktatásnak. Miközben például az orvostudomány technikailag arra is képes, hogy Budapestről irányítson egy debreceni operációt, addig a számviteli technikák színvonala alig haladta meg a 20. század közepén elértet. (Zéman Zoltán).
- Végül egy kiegészítés a Bosnyák János számviteli emlékkonferenciáról (Budapest 2017.02.20): Nem értünk szót a nem számviteles gazdasági szakemberekkel (Mészáros László).

Bajok vannak már a vállalkozások számviteli tevékenységének végtermékével, az éves beszámolóval is. Csak Rappaport (2003) alapján szemezgetve a kifogások között, például probléma van a számviteli információk hasznosságával. Többnyire nem aktuálisak, mert a vállalkozásnak nem a legfrissebb (prompt) értékét mutatják. A döntésekhez állítólag valós idejű adatokra van szükség, nem a számvitelben kályhának tekintett bekerülési értékre alapozott vagyoneértékre.

Ráadásul a beszámolók rejtelmeibe túl későn merülhetnek el a piaci szereplők. A nyilvános adatszolgáltatás, közzététel határideje az üzleti év utolsó napját (mérleg-fordulónap) követő ötödik hónap utolsó napja. Ez a közel fél év olyan hosszú idő, hogy a beszámoló adatai csak történelmi elemzésre alkalmasak.

Az éves beszámolók csak unalmas, száraz, szikár tényekre szorítkoznak. Sehol egy álom, egy csillogó lehetőség, egy fellegekbe röpítő vágy. Nem csoda, ha ezért az éves beszámoló elolvasása után erős hiányérzete marad a piaci érdekhordozóknak: az éves beszámoló nem teljes-körű.

---

¹ Kozma András professzor 80. születésnapjára rendezett konferencia. Debrecen 2017.01.17

Óvatosnak kell lenni az egymást követő évek adatainak összehasonlításánál is. A beszámoló készítésénél a vállalkozások nem veszik figyelembe, hogy a felhasználók esetleg több év adatait kívánják vizsgálni, összehasonlítani. Úgy tesznek, mintha a pénznek nem lenne időértéke.

A szabályozott, kötött, merev beszámoló szerkezet sokszor veszélyesen akadályozza a lényeges változások felismerését, bemutatását.

A számvitel a gazdasági szereplők többsége számára érthetetlen nyelvet, szakszorgont használ. Ez a szakma sem mentes attól a tévedéstől, mely szerint a tudományos tanulmányok nélkülözhetetlen ismérve a csak kevesek által emészthető, a laikusok számára érthetetlen fogalomhasználat, nyelvezet. Például a gazdaságtudományok többségében is sokat használt eredmény fogalomnak ilyen sok fajtája, értelmezése található meg a szakirodalomban²:

1. számú. táblázat: Eredménykategóriák bábeli tornya

Pénzügy	Éves beszámoló típusai	
	Összköltség	Forgalmi költség
Nem értelmezett	Nem értelmezett	Bruttó eredmény + EK.A.I. Nettó árbevétel – EK.A.II. Értékesítés közvetlen költsége
Működési eredmény fedezeti árbevétel számításához + EK.A.I. Nettó árbevétel - EK.A.IV. Anyagjellegű ráf. - EK.A.V. Személyi jellegű ráf. - EK.A.VI. Értécsökkenés - EK.A.VII. Egyéb ráfordítások	Nem értelmezett	
Működési eredmény (működési jövedelmezőség számításához)	EK.A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye (ÜZER)	
Nem értelmezett	EK.B. Pénzügyi műveletek eredménye	
EBIT (szűkített értelemben) + EK.E. Adózás előtti eredmény (ADEER) + EK.B.IX.19. Fizetendő kamatok és kamatjellegű ráfordítások	Nem értelmezett	
EBIT (tágabb értelemben)	EK.C. Adózás előtti eredmény (ADEER)	
Nettó jövedelem	EK.D. Adózott eredmény (ADER)	
Tiszta eredmény	Nem értelmezett	

Forrás: Saját szerkesztés Katits (2007) alapján

² Az EK a magyar számviteli törvény szerint készített éves beszámolóból az eredménykimutatást jelöli. A következő nagybetű az eredménykimutatásnak főcsoportját (eredménykategória!) azonosítja. A római számok pedig a főcsoporttól független eredménykimutatás-csoportokat azonosítják, a tanulmány megjelenésekor hatályos szabályozásnak megfelelően.

A számviteli adatok alapján készített éves beszámoló pontatlanul, és nem a súlyának megfelelően kezeli a gazdálkodás tőkeigényét. Számviteli eredményt számol, ami alig kapcsolható a pénzügy által imádott cash flow-hoz.

Végül a számvitel gondolkodásmódja, megújulási képessége elviselhetetlenül lassú. A technológiai, pénzügyi innováció sokkal gyorsabb. Például vigyázó szemünket a szervezet és menedzsment tudományok területére vetve, a számvitel talán a fordizmusnál, taylorizmusnál tart. A toyotizmus, a hálózati gazdaságtan, a lean, a tranzakció analízis még meg sem érintette. Ugyebár egy ilyen komoly, konzervatív szakma nem ülhet fel minden kérész életű divathullámnak. A felhasználók szerint azonban ez a fajta óvatosság már túlzás, káros, védhetetlen.

Kiegészítésként: az éves beszámoló nem vesz tudomást a közgazdaságtan elméleteiben, a matematikai közgazdaságtanban oly nagyra tartott „tisztaságról”, „eleganciáról”. Például eszébe sem jut a tőkeszerkezet közömbösségének feltételeit (Bodie et. al. 2011. 552. oldal) érvényesíteni az éves beszámolóban. Hogyan lehetne az ilyen adatokból elegáns modelleket készíteni?

És ezek csak a számvitel látható, felszín feletti részével, a beszámolóval szembeni kifogások. Annak a területnek a hibái, mely leggyorsabban kénytelen követni, adaptálni a felhasználói igényeket. A több évtizede szajkózott kifogások tükrében úgy látszik, hogy az adaptáció sikeressége híven tükrözi a számviteli szakma lelkesedését.

Ha lehet, a felszín alatt még borzasztóbb viszonyok uralkodnak. Itt aztán valóban tobzódik a számvitel önsorsrontó konzervativizmusa, köldöknézése. Ez az igazi terepe a kriptaszámvitelnek! Az oktatásban és a számviteli kommunikációban még mindig ott tartunk, hogy a beszámolóból csak a mérleg és az eredménykimutatás, a számviteli szolgáltatásokból pedig csak a főkönyvi könyvelés, kiegészítésként ezek kapcsolata a fontos. A gyorsuló idő ezt a nézetet is elavulttá, hamissá, károssá tette. A beszámoló a Magyarországon kiegészítő mellékletben, üzleti jelentésben összefoglalt részletek, magyarázatok nélkül használhatatlan. Sőt, az éves beszámolóban közölt információk egyre nagyobb része származik a főkönyvi könyvelésen kívüli terekről, nyilvántartásokból. Az analitikákból, az alapbizonylatokból, sőt a vállalati információs rendszerek számvitelen kívül eső elemeiből. Csoda, ha ilyen körülmények között a változásra képtelen, önmagába forduló kriptaszámvitel halálra van ítélve?

A vészjelzések között – mintegy bevezetésként, az érdeklődés felkeltésének céljából, egyelőre az érvek és a következtetések nélkül – had emeljem ki a számviteli módszertan két nagyon elavult, kártékony elemét. Egyik a számvitel ikon-

jává vált „Tározik”, „Követel”. Mindenki tudja, csak nem törődik vele, hogy ez az eszköz a mai technikai, kommunikációs viszonyok között már elavult. Nincs helye a menedzserek, felhasználók tudáshálójában. Akadályozza a csapatmunkát, a hatékony vállalatban belüli információs, kommunikációs hálózatok kialakítását, működtetését, ezért már csak a kriptaszámvitel eszközöként használható. Az oktatásban és a kommunikációban vissza lehetne, kellene térni az adaptációt jobban segítő tartalmához, a vagyonváltozás irányának³ közvetlen bemutatásához.

A könyvelői irányítószám még károsabb, hiszen tovább misztifikálja a számviteli ismereteket. Felesleges, a közgazdászok tudáshálójától nagyon idegen ismeret ez. A vagyon, és a teljesítmény bemutatására kialakított csomópontok azonosítására sokkal kifejezőbb, használhatóbb, egyértelműbb jelölések is használhatók.

A kódosítás, és a főkönyvi számlák azonosítására használt irányítószámok azonnali kiiktatása a számvitel oktatásából azonban vad, eszeveszett, leküzdhetetlen ellenállást váltana ki. Kisebb lépésekkel a hagyományok felkent, öntudatos, hangos őrzőinek is időt kell adni az alkalmazkodásra. Ezért a főkönyvi könyvelés tételeit két módszerrel is bemutatom.

Az egyik az adaptív számvitel, melynek három fontos, a kriptaszámviteltől eltérő, az utóbbi szemléletét, módszereit meghaladó ismérve van. Először, a tranzakciók vállalkozás vagyonára gyakorolt hatásának érzékeltetésére nem használunk speciális, kódbe burkoló fogalmat. Amitől a vagyon nő azt a „nő”, amitől csökken azt a „csökken” szavakkal jelöljük, és kész! Szeretném átadni a feledésnek a kriptaszámvitel „Tartozik” és „Követel” kódosítását.

Másodszor az adaptív főkönyvi könyvelés azonosítószámainál olyan formát használunk, melyek közvetlen kapcsolatban vannak az éves beszámoló szerkezetével. Nagyon szeretném a szemétdombra hajítani a kriptaszámvitel önálló életet élő számlatükrét. Ebben a cikkemben azonban egymás mellett párhuzamosan még bemutatom az adaptív és a kriptaszámvitel megoldását is. Ha szívvel nem is, de ésszel el kell fogadnom: a 4. ipari forradalom viharában nem úszható meg ennek az alkunak a megkötése. Úgy látszik ilyen kompromisszumra, megalkuvásra van szükség ahhoz, hogy belátható időn belül kiszabaduljunk a kriptaszámvitel nyomasztó, kártékony egyeduralma alól, és felépítsük az információs társadalom igényeinek megfelelő adaptív számvitelt.

Az adaptív számvitelnek három jellemzőjét említettem. Igazából erős érvek szóltak amellet is, hogy a most következővel kezdjem a felsorolást, mert ez az új számvitel névadója. Az adaptáció, a gyors alkalmazkodóképesség a tartalom-

---

³ Tetszés szerint növekedés-csökkenés, pozitív-negatív párosítások kiválóan alkalmasok a célra.

ban is. Az elavult, feleslegessé vált, gyakorlat által elfeledett módszerektől, fogalmaktól az elméletben, a szabályozásban és főleg az oktatásban minél előbb meg kell szabadulni. A kapcsolódó tudományterületek eredményeihez, az új gyakorlati megoldásokhoz, módszerekhez pedig villámgyorsan kell alkalmazkodni. Nem csak most, hanem a gyorsul idő ténye miatt egyre rövidebb időszakonként. Így, mintegy végső konklúzióként használva remélem az olvasó számára is egyértelművé válik: hitem szerint ez a számvitel megmaradásának, megújulásának fejlődésének kulcsa.

Az utolsó pillanatban vagyunk. Ha a számvitel továbbra is, minden figyelmeztető jel ellenére makacsul, körömszakadtáig ragaszkodik a több évtizedes, a 4. ipari forradalom viharában rohamosan avuló, korszerűtlen fogalomhasználatához, módszereihez, szemléletéhez akkor bizony a saját sírját ássa meg. Ezért nevezhetjük lelkiismeret-furdalás, szégyenkezés nélkül – elismerem, hogy nagyon provokatívan – kriptaszámvitelnek a ma egyeduralkodó számviteli gyakorlatot. Mert, ha továbbra is csak az asszimilációra képes, sőt mereven elzárkózik az új ismeretek, a gazdaságtudomány többi részrendszerében elért eredmények, a felhasználók, érdekhordozók igényeinek adaptációja elől, akkor bizony saját sírját ássa meg. Önként visszavonul. Utat enged, a gazdaságtudományok „fiatal”, fejlődésre képes, nyitott szemléletet használó területei, például a kontrolling, az adótanácsadás, vagy a vállalati informatika agresszív térhódításának.

Végül súlyos károkat, hibákat, kommunikációs zavarokat okoz, ha a képzést, és a kommunikációt nem a közgazdászok és a menedzserek folyton, és gyorsan változó igényei, hanem a számviteli szolgáltatók – akik megfelelő elméleti ismeret, képzettség, készségek, érdeklődés híján valójában csak technikusok – vezérlik. Ennek következtében a számvitel oktatásában a gyakorlatból érkező sürgető jelzések ellenére sem vagyunk képesek, hajlandók felszámolni a több évszázados, betokosodott, erőszakos szokásjog egyeduralmát. Szomorúan kell megtagasztalnunk, hogy mai uralkodó formájának, a kettős könyvvitelnek a fontos, most is korszerű, a piacgazdaságban nélkülözhetetlen küldetése, funkciója – **a vállalkozás vagyonát, ennek változását, mint az erőforrások és a kötelmek, kényszerek szerves szimbiózisát kell nyilvántartani és bemutatni** –, és társadalmi, technikai környezete ellenére a számvitel nem hajlandó, nem képes túllépni a több száz éves gyakorlatán. A makacs ragaszkodása a technikai fejlődés, gazdasági környezet által már régen meghaladott világképhez, módszerekhez nem is vezethet máshova, mint az egyre erősödő elszigeteltségéhez, elszakadáshoz a gazdasági valóságtól. Így az évszázadokkal ezelőtt még briliáns ötletek,

megoldások mára már a számviteli adaptáció korlátai lettek. Nem alkalmasak másra, mint a közgazdászok, menedzserek számára fontos információk, összefüggések ködbe burkolására, misztifikálására.

A sötét, nyomasztó, elkésérítő képen már az sem igazán szépít, ha a könyvelési technika, módszertan, a végeredmény – a három együtt a főkönyvi könyvelési tétel – helyett a gazdasági események tartalmát tanítjuk, kommunikáljuk. Bizony itt az ideje a tartalom felülvizsgálatának, korszerűsítésének, aktualizálásának. Tanulmányomban csak arra vállalkozom, hogy a véleményem szerint legsürgőbb fogalmi, módszertani, technikai korszerűsítés területeire hívjam fel a figyelmet. Bemutassam a megoldás egyik lehetséges irányát, a számvitel elméletének és gyakorlatának megújításánál – ezen belül a tananyagfejlesztésnél – követett fontosabb elvek, alkalmazható megoldások egy, hitem szerint következetes rendszerét és persze az ezek mellett szóló érveket. Az együttgondolkodás elindításához egy széles körben és ingyenesen hozzáférhető, jegyzetként is használható tanulmányt, az ennek gyakorlatba ültetéséhez felhasználható feladatgyűjteményt készítettem (Kiss Á 2017/1 és 2017/2). Ezt kiegészítettem egy, oktatási célra digitalizálható oktatási segédlettel, vizsgasorral, továbbá a felsőoktatási intézmények gyakorlatának megfelelő tantárgyleírással, előadás diákkal. A tananyag második csomagja, mely az értékteremtő folyamat téridejét követő szerkezetben tárgyalja a számviteli feladatok teljes spektrumát, fél éven belül mindenki számára elérhető lesz.

FOGALMAK, KATEGÓRIÁK HASZNÁLATA

A számvitel sem lehetne a közgazdaságtan, üzleti gazdaságtan önálló része, ha nem alakított volna ki, és nem alkalmazna sajátos, egyedi fogalmakat, kategóriákat a vállalatok gazdasági folyamatainak leírására. A több száz éves használat, a sokszori, többször öncélú finomítgatás eredményeképpen az egyik legspeciálisabb, fogalomértelmezéssel, gondolatkomplexummal rendelkező szakmát sikerült létrehozni. Speciális szabályozási helyzete miatt az a tévképzete is megint gathatatlanra vált, hogy ezekkel minden felhasználót, hallgatót képes asszimilálni. Nincs menekvés, hiszen a fogalmak minden kettős könyvvitelt alkalmazó vállalkozás számára kötelező jogszabályban, standardokban vannak rögzítve.

A szigorú, széles kör számára kötelező szabályozás miatt hiszik a számviteli szolgáltatók, hogy a fogalmak számvitel berkein belül biztosan, de azon túl is valószínűleg mindenki számára ugyanazt jelentik. Pedig nem! Még a számviteli szakirodalomban, – horribile dictu! – gyakorlatban is előfordul egy-egy fogalom kicsit, vagy nagyon eltérő értelmezése. Ha legalább önmagunkkal szemben, akár csak egy pillanatra is őszinték vagyunk, akkor muszáj elismernünk: a közgazdaságtudomány többi ágának fogalomhasználatát átfogóan szemlélve nem asszociálhatunk másra, mint a bábeli toronyra. Így a megértési rés folyamatos, gyorsuló szélesedésének eredményeként a számvitel elszigeteltsége szédítő sebességgel nő.

A folyamat megállítható, sőt kitartó, állhatatos munkával, a partnerek igényeire figyelő szemlélettel meg is fordítható. Nem kell mást tenni, mint partnerekkel folytatott kommunikációban, de már a közgazdászok számviteli oktatásában is használni a más tantárgyakban, tudományágakban a gazdasági szakzsargonban elterjedt kategóriákat. Összekapcsolva a számvitel által kialakított, elfogadott, kedvelt fogalmakkal.

Például az triviális, hogy a pénzügyi eszközöknek (értékpapírok, banki betétgyűjtő termékek, finanszírozási formák) a tudásháló számviteli csomópontjában is azzal a megnevezéssel, tartalommal kell megjeleníteniük, mint ahogy a pénzügytan használja őket⁴.

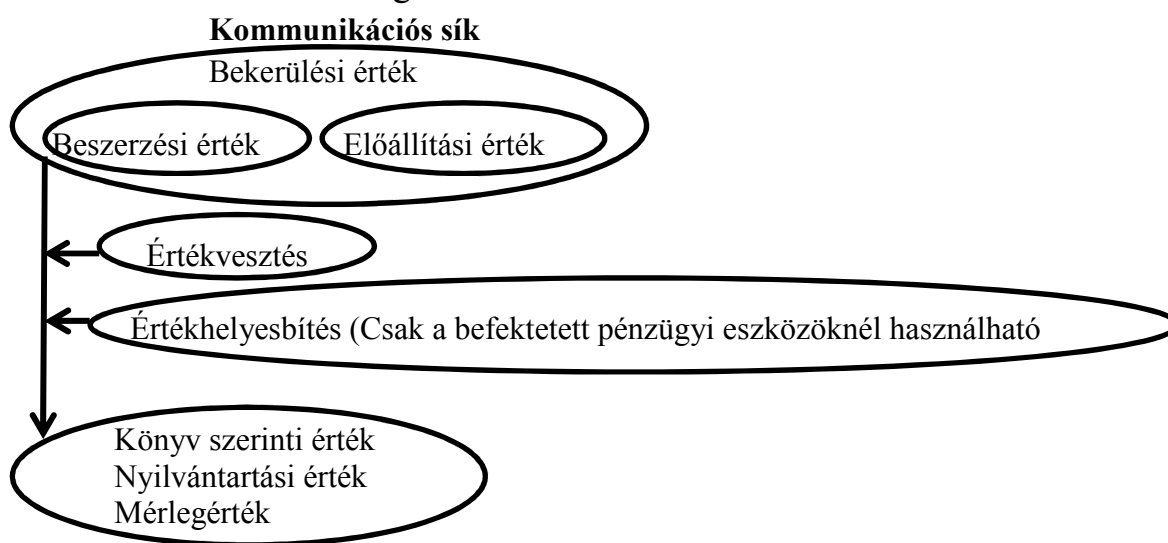
A tudásháló építésénél nem takarítható meg az értékkategóriák színes, rugalmas, egyedi alkalmazása. Ezzel lehetőségünk nyílik a gazdaságtudományok fogalomhasználatának eltérései mellett a gazdasági szakzsargon bekapcsolására a közgazdászok, menedzserek tudáshálójába, sőt a hibák finom, óvatos korrigálására is. Mire gondolok? Például a hétköznapiakban az értékesítésnél, beszerzésnél

---

⁴ Én a Bánfi T. – Sulyok-Pap M. (szerk.) (2002) tankönyve alapján alakítottam ki az de tartozó fogalmi rendszert.

előforduló értékek kifejezésére a szakzsargon a bruttó érték, nettó érték kategóriákat használja. Először is ezekben a tranzakcióban a számvitel, de az adójog szerint is általános forgalmi adóval növelt érték, illetve általános forgalmi adó nélküli érték a szabatos kifejezés. Semmi keresnivalója itt a bruttó érték-nettó érték-könyv szerinti érték fogalomkörnek. Az utóbbiakkal jól kezelhető a több évig használt erőforrások, befektetett eszközök értékváltozása. Legalább ajánljuk fel azt a lehetőséget a piaci érdekhordozóknak, hogy tegyenek különbséget a transzformációkhoz, termeléshez, illetve a forgalomhoz, értékesítéshez köthető fogalmak között. Természetesen senkitől sem vitatva el azt a jogot, hogy a szakzsargont használja, hiszen ez könnyebbé teheti a kommunikációt.

A számviteli fogalmaknak van néhány olyan csoportja, melyeknél még a számviteli szakirodalmon belül is több, elfogadott, szakmailag is kifogástalan értelmezés létezik. Ha az oktatás, a kommunikáció ebben a térben találja magát, akkor nem árt tisztázni, hogy milyen tartalommal használjuk ezeket a fogalmakat. Indokoltnak gondolom, hogy az erőforrások értékelésénél használt fogalmakat két körben, egymás után vizsgáljuk. Az első körben a reálfolyamatokhoz használt forgóeszközök és a pénzügyi eszközök fogalomrendszerét indokolt áttekinteni. Mert ez áll közelebb, ez tér el legkevésbé az általános fogalomhasználatától. A reálfolyamatokhoz használt befektetett eszközök fogalomköre ettől az elnevezések tekintetében kicsit, a fogalmak számában, sokszínűségében már jelentősen eltér. A fogalmi terek között vannak közös pontok, vannak tartalmában azonos, de különböző nevű elemek, és sok speciális megnevezést is találunk. Ezért lássuk először a reálfolyamatokhoz használt forgóeszközök és a pénzügyi eszközök értékeléséhez használt fogalomkör fontosabb elemeit:

1. számú. ábra

A reálfolyamatokhoz használt forgóeszközök és a pénzügyi eszközök értékelésének fogalomköre

A bekerülési érték két fogalom összefoglalása. Beszerzési érték, ha az erőforrás feletti ellenőrzést a vállalkozás egy másik gazdasági szereplőtől veszi át. A tranzakció ebben az esetben lehet vásárlás, apport, ajándék, stb. Előállítási érték, ha az erőforrások között nyilvántartásba vett vagyonelem létrehozásában a vállalkozás is részt vesz. Részben, vagy egészben a vállalkozás saját teljesítménye is megjelenik a reálfolyamatokhoz használt forgóeszköz értékében. Az eszközökön belül saját előállítással növelni a vállalkozás vagyonát csak a reálfolyamatokhoz használt erőforrásoknál lehetséges. A téridőnek ebben a síkjában a bekerülési értéken belül az előállítási érték tartalma: a számviteli és önköltségszámítási szabályok szerint az erőforrások létrehozásával közvetlenül összefüggő, vagy közvetetten, valamilyen műszaki-gazdasági jellemző alapján összekapcsolható költség.

Az erőforrások értékét a transzformációs, termelési, forgalmazási folyamatok mellett más reál, és piaci események is befolyásolhatják. A természeti katasztrófákkal kezdve a nem várt technológiai forradalmakon vagy, a vállalkozás termékeinek keresletének csökkenésén keresztül, az erőforrás piaci értékének drasztikus csökkenéséig sok gazdasági folyamat hatását kell, illetve lehet megjeleníteni az eszközök végső, nyilvános értékében. Ezek közül az értékvesztés a bekerülési értéket csökkentő, a befektetési célú pénzügyi eszközöknél az értékhelyesbítés vagyonértéket növelő folyamatok értékhatásait fogja át. Ha az értékváltozás jelentős, akkor a csökkenést kötelező elszámolni. A befektetési célú pénzügyi eszközök értékének növelése csak lehetőség a vállalkozások számára. Minden esetben egyedi⁵ döntés hozható az értékmódosításról. Azonban, ha a vállalkozás az értékhelyesbítés elszámolása mellett döntött, akkor annak a vagyon értékét módosító hatását a beszámolóban meg kell jeleníteni. A le-, és a felértékelések megszüntethetők, visszaírhatók. Ha az elszámolásukat kikényszerítő, lehetővé tevő körülmények elmúlnak, és visszaáll a világ „természetes” rendje.

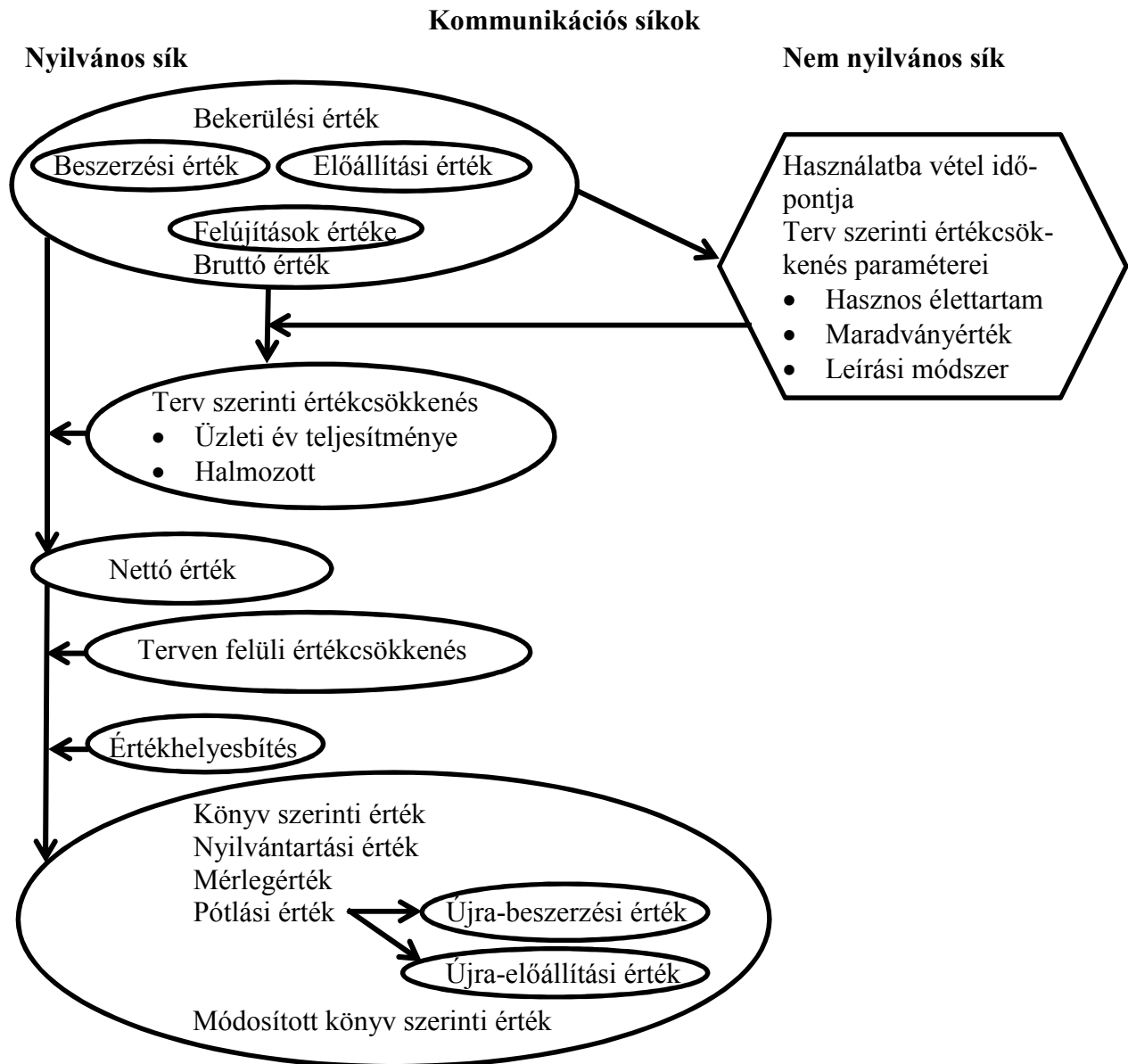
A transzformációs folyamatokon túli események hatását is tartalmazó értékeket az üzleti gazdaságtan és a számvitel is sok fogalommal jelöli. A patinás hangulatú könyv szerinti érték, a számviteli tevékenység feladatát kiemelő nyilvántartási érték, vagy a kommunikációs, közzétételi szempontot hangsúlyozó mérlegérték mind azonos jelentésű, szavak. Tartalmuk is ugyanaz: A reálfolyamatokhoz használt forgóeszközök, és a pénzügyi eszközök bekerülési értékének az ellenőrzés időszakában elszámolt csökkentésekkel (értékvesztés, értékhelyesbítés

---

⁵ Természetesen az egyedi döntések következetesen alkalmazandó szabályait a számviteli törvény és a vállalkozás sajátosságai alapján összeállított számviteli politikának kell tartalmaznia.

visszaírása), illetve a felértékelésekkel (értékhelyesbítés, értékvesztés visszaírása) módosított összege.

A reálfolyamatokhoz használt befektetett eszközök értékének leírásához kapcsolható fogalomkör bonyolultabb, összetettebb. Tárgyalása nem is lesz eléggé szemléletes, érthető, ha csak egy síkot használunk:

2. számú ábra

Befektetett eszközök értékelésének fogalomköre

Mi a két sík különbségének lényege? A kommunikáció nyilvános síkja mindenki számára látható az éves beszámolóban. Egyszerűen a rendszer függőváltozóiként működő fogalmakat foglalja össze. A nem nyilvános sík a külső érdekhordozók számára láthatatlan. A vállalati döntések fogalmi kereteit adja meg.

A bekerülési érték mellett ebben a térben a bruttó érték fogalmat is használja a közgazdaságtudomány szinte minden részterülete. Az erőforráscsoportnak azt a

jellemzőit érzékelteti, hogy az ide tartozó eszközöket a vállalkozások több termelési cikluson keresztül ellenőrzik, használják. Az idődimenzió módosulása a reál-, és az értékfolyamatokat is áthelyezi a külső kapcsolatoktól a vállalati belső dimenzióba.

A téridő komplexebbé vált, így a bruttó érték sok esetben nem egy bekerülési értékből áll. Az ellenőrzés, használat időszakában több bekerülési érték is növelheti az eszköz bruttó értékét, és ezen keresztül a használat miatt elszámolható teljesítményt. A számviteli szabályok szerint az erőforrás feletti ellenőrzést megszerzését követően az eszköz használhatóságának növeléséért, a működtetés biztonságának megőrzéséért hozott anyagi áldozatok értékével növelni kell a reálfolyamatokhoz használt befektetett eszközök értékét.

A téridőnek ebben a részében a vezetői döntések tárgya a reálfolyamatokhoz használt befektetett eszköz használatával összefüggő értékváltozások paramétereinek kialakítása. Ideális esetben, a gazdasági racionalitás alapján ezeket az indikátorokat a vezetés a vállalkozás jövőbeni tevékenységének, gazdasági potenciáljának, és teljesítményének mérlegelése alapján alakítja ki. A hasznos élettartam az az időszak, ameddig a vállalkozás a transzformációhoz használni kívánja az erőforrást. A maradványértékként a reálfolyamatokhoz használt befektetett eszköz várható piaci értékét kell megbecsülni a hasznos élettartam végén. A leírási módszer pedig az erőforrás teljesítmény-elszámolásának eloszlását határozza meg az ellenőrzött időszakban.

A vállalkozások gyakorlatát tudomásul véve az értékcsökkenés elszámolás téridejében szinte mindig⁶ az eddig megismert bruttó érték és az értékcsökkenési paraméterek használatának eredője lesz a terv szerinti értékcsökkenés összege. Az üzleti év teljesítményében költségként figyelembe vett éves terv szerinti értékcsökkenés és a halmozott terv szerinti értékcsökkenés között csak az idődimenzió miatt van eltérés. Az utóbbi a használatba vételtől eltelt időszak egészének terv szerinti értékcsökkenését jelenti.

A nettó érték az erőforrás bruttó értékének és az ellenőrzés időszaka alatt a működés, használat miatti értékcsökkenését kifejező halmozott terv szerinti értékcsökkenés különbsége. Jelentősége annak tulajdonítható, hogy bemutatja a vállalkozás transzformációs folyamatainak az erőforrás fizikai állapotára, teljesítményének változására, és ezek eredményeként értékére kifejtett hatását. Tehát a reálfolyamatokhoz használt befektetett eszközök minőségének elemzésénél, értékelésénél ezt az érték megkerülhetetlen. Közvetlenül csak akkor jelenik meg

---

⁶ Egyetlen módszer, a mértani sor alapján számított nem lineáris elszámolási módszer tér el ettől, de ezt Magyarországon szinte senki sem használja. Csak „oktatási” célokat szolgál.

az éves beszámolóban, ha az erőforrás értékét használaton kívüli események, változások nem módosítják. Közvetetten az éves beszámoló kiegészítő mellékletének egyik eleméből, a befektetett eszközök mozgástáblájából⁷ számítható.

A nettó értékkel csak a vállalat transzformációs folyamatainak reálfolyamatokhoz használt befektetett eszközökre kifejtett hatása zárható le. Ezután ebben az erőforráscsoportban is számításba kell venni a teljesítményen kívüli, az előbb már említett reál-, és piaci folyamatok hatását. A különbség csak az elnevezésben van: A reálfolyamatokhoz használt befektetett eszközöknél az érték csökkenését nem értékvesztésnek, hanem terven felüli értékcsökkenésnek nevezzük.

A transzformációs folyamatokon túli események hatását is tartalmazó értékeket ebben a térben az üzleti gazdaságtan, és a számvitel is a már megismerteken túl újabb négy fogalommal jelöli. A pótlási érték fogalmát elsősorban a vállalati gazdaságtan és a vállalati pénzügyek használja. Tartalma: a meglévő reálfolyamatokhoz használt befektetett eszközzel azonos funkciójú és teljesítményű eszköz értéke. Mit tesz ehhez hozzá a számvitel? Hát a származási hely különbségét kívánja érzékeltetni a fogalom részletezésével. Ha az erőforrás teljes egészében a piacról, a vállalkozás kerítésén kívülről érkezik, akkor a pótlási érték pontosabb elnevezése újra-beszerzési érték. Ha a reálfolyamatokhoz használt befektetett eszköz feletti ellenőrzés megszerzéséhez saját teljesítmény kifejtésére is szükség volt, akkor ezt az elnevezésben az újra-előállítási érték jelzi a számvitel. Módosított könyv szerinti (nyilvántartási) érték azon közgazdászok körében kedvelt fogalom, akik valós számviteli készségek, képességek, kompetenciák nélkül adják mérleg és eredménykimutatás elemzésére a fejüket. Szerintük a módosított könyv szerinti érték kiszámításával az eszköz pótlási értékét kell közelíteni az aktuális könyv szerinti (nyilvántartási) értékhez. Miért kell óvatosnak lenni az ilyen módosításoknál? Mert a mérlegből és az eredménykimutatásból nem látszik, ha a vállalkozás a terven felüli értékcsökkenéssel, vagy az értékheylesbítéssel már érvényesítette, elfogadta a piaci értékítéletet. Tehát az értékmódosítás könnyen kétszer is megjelenhet az erőforrás értékében.

A szinonimák használata, azonos vagy csak hasonló tartalmú fogalmak felsorolása több területen is szolgálhatják a számviteli gondolkodásmód, kategóriarendszer beépítését a közgazdászok, menedzserek tudáshálójába. Még akkor is, ha tartalmuk nem teljesen azonos⁸. Például : a D.I. Jegyzett tőke kategória lefedi a

---

⁷ Nevezik befektetési tükörnek is.

⁸ A különbségeket az első említésnél, vagy a témakör részletes tárgyalásánál természetesen ismertetni kell.

más tudományterületeken használt alapítói tőke, alaptőke, részvénytőke, törzstőke, vagyoni betét stb. fogalmakat⁹.

Visszatérve a tanulmány szűkebb témájához, szerintem kifejezetten hasznos, ha a felhasználók azt is tudják, hogy ami a számvitelben eszköz, az a vállalati gazdaságtannak erőforrás. A vállalati pénzügyeknek az erőforrás mellett vagyon, a jogászoknak érvényesíthető igény, ellenőrzött vagyon, tulajdon. A gazdaságpszichológiában képesség, készség, kompetencia, a filozófusoknak pedig használati érték¹⁰. A számvitel forrás kategóriája a vállalati gazdaságtan és a vállalati pénzügyek fogalomrendszerében a tőkének, a gazdaságpszichológiánál kényszernek felel meg. Ha a mélyebbre merészkedünk, akkor a saját tőke fogalmát a számvitel a vállalati gazdaságtan és a vállalati pénzügyek egyaránt használja. A gazdaságpszichológusok jobban értik, ha ennek a tőkeelemnek az elnevezése belső kényszer. A filozófia fogalomrendszeréből pedig talán a magáért való fogalma áll a legközelebb ehhez a gazdasági kategóriához. A kötelezettségek mérlegfőcsoportja, mint számviteli kategória a vállalati gazdaságtan és a pénzügyek számára külső tőke, a gazdaságpszichológiának külső kényszer, a filozófiának pedig másért való. A vállalati pénzügyek, és talán a kontrolling a kötelezettségek főcsoporton belüli csoportokra is használ önálló elnevezéseket. A hosszú lejáratú kötelezettségeket előszeretettel nevezi adósságnak, míg az egy éven belüli kötelezettségeket sokszor, mint tartozást említik.

A vállalati teljesítmény leírásához használt fogalomrendszerben látszólag kisebbek az eltérések a gazdaságtudományok gyakorlatában. Látszólag, mert ebben a térben a számvitel alkalmaz kifinomultabb, pontosabb fogalmakat. A vállalati gazdaságtan, a vállalati pénzügyek művelői számára a költség és a ráfordítás különbségének nincs jelentősége. Legtöbbször szinonimaként használják a két fogalmat. Nagyobb probléma, hogy a köznyelvhez hasonlóan sokszor nem érzik, értik a különbséget a pénzügyi és a reálfolyamatokat leíró fogalmak között. Így nem egyértelmű a különbség a pénzbevétel és a vállalkozás teljesítményéből származó, nem feltétlenül pénzmozgással járó bevételek között. Vagy előfordul, hogy a költség fogalmát a kiadással azonosítják.

---

⁹ Lásd Kiss Árpád 2016/1.

¹⁰ Természetesen a képzés horizontjának, az oktatás céljának, a hallgatók motivációjának, egyéni érdeklődésének függvényében a sor előbb abbahagyható, de folytatható is. Itt is és a további felsorolásokban is.

MIT TÁPLÁLJUNK BE A KÖZGAZDÁSZOK, MENEDZSEREK TUDÁSHÁLÓJÁBA?

Másképpen kérdezve: mi legyen a számvitel oktatás, kommunikáció tárgya a nem számvitel szakos közgazdászok képzésében? Sarkosan fogalmazva ezen a területen (is) meglehetősen „egy ügyű” a számviteli képzés. Ahogy a számviteli technikusok képzésében, úgy az ennek lebutításával kialakított közgazdász tananyagban is szinte kizárólag a főkönyvi könyvelést oktatjuk. Pedig a közgazdászok, menedzserek ezzel a részrendszerrel találkoznak a legkevesebbet. Függetlenül attól, hogy az értékteremtő folyamat melyik szakaszában dolgoznak. A vállalkozások tevékenységének input folyamataiban dolgozók számvitelhez köthető feladatai az alapbizonylatok ellenőrzése, befogadása, létrehozása, esetleg az analitikus nyilvántartások vezetése. Output oldalon pedig szintén az alapbizonylatok létrehozása, a partnerektől érkező, őket jellemző információk feldolgozása a fő feladat. A számvitel kommunikációjából pedig az elsősorban analitikus nyilvántartásokból készített belső jelentések, riportok a legfontosabbak. Az éves beszámoló egyes adatainak jelentése, tartalma csak annyira hozzáférhető számukra, mint amennyire bármelyik vállalatnál kívüli piaci szereplő részére. Éppen annyi figyelmet is szentelnek neki. A főkönyvi nyilvántartás, a főkönyvi kivonat számukra teljesen érdektelen, használhatatlan, idegen. Közel húsz éve eladhatatlan az a könyvelő program, melynek végterméke a főkönyvi kivonat. A számviteli szolgáltatóknak végre el kellene fogadniuk, hogy a közgazdászokat, menedzsereket nem érdekli a főkönyvi könyvelés folyamata, az erre építhető információszolgáltatás. Csak a kérdéseikre adott egyértelmű, világos, tömör, általuk használt „nyelven” megfogalmazott információkkal lehet érdeklődésüket felkelteni, elismerésüket kivívni. A számviteli törvény szerint kötelező főkönyvi kivonat már csak a számviteli szolgáltatók belügye. Reménytelen vállalkozás ezt elfogadtatni a közgazdászokkal, menedzserekkel. Az a számviteli szolgáltató, technikus, aki ezt erőlteti, csak árt a saját közösségének. Mert a megértés nehézsége, a dokumentum felesleges részletessége csak növeli a számvitel elszigeteltségét. Erősíti a fájdalmasan megtapasztalt, egyre kevésbé titkolt és határozottabb elutasítást. Nem kellene ezzel a körülménnyel, ténnyel, objektív helyzettel, végre számolni, szembe nézni a számvitel oktatásában, kommunikációjában?

A számviteli szolgáltatás végterméke a beszámoló. Ennek kell megszabnia az oktatás, kommunikáció tartalma mellett a bemutatott módszerek körét, jellemzőit is. Mi következik ebből? Először is – ha már a beszámoló a lényeg – a beszámoló típusait, ezek alkalmazásának feltételeit érdemes, hasznos, sőt talán kötelező megmutatni a közgazdászoknak. Mikor szűrhatják ki csökkentett tartalmú be-

számolóval a piaci szereplők szemét? Másik oldalról, mennyi és milyen tartalmú, megbízhatóságú információra számíthatnak a gazdálkodók méretének függvényében?

A beszámoló, és a könyvvizetés tartalmáért a vállalkozás ügyvezetése felelős. Nem a számviteli szolgáltatók. Erre, és az ebből adódó polgári-, és büntetőjogi felelősségre, következményekre, fenyegetettségre is a számvitel oktatásának, kommunikációjának folyamatában indokolt felhívni a közgazdász hallgatók, menedzserek figyelmét. Fontos, érzékeny rést tudunk ezzel lehetőségeinkhez, erőnkhez mérten legalább részben befoltozni a közgazdászok, menedzserek tudáshálójában. Természetesen nem cél a teljes jogi ismeret átadása. Csak az ismeretek sokszínűségének, komplexitásának, gyakorlatias bemutatása. Talán ezeknek az ismereteknek a tananyagba integrálásával is igazolható: a számviteli információk közti eligazodás képessége, a gondolkodásmód¹¹ ismerete a vezetői báziskompetencia szerves részét képezi.

A számviteli szolgáltatásokkal, szolgáltatókkal a menedzserek sok helyzetben (tárgyalópartnerek, megrendelők, információszolgáltatók és felhasználók) találkoznak. Ezért megkerülhetetlen, fontos, hasznos ismeret számukra a könyvelők, könyvvizsgálók alkalmazásának feltételrendszere, jellemzői. Mi várható el, mire vállalkozhat a könyvelő? Milyen felelősséget lehet hozzá telepíteni? Mi jellemzi a könyvvizsgáló és a vállalkozás, a menedzsment és a tulajdonosok kapcsolatát? Mit ellenőriz a könyvvizsgáló? Miért sürgölődik, akadékoskodik, kellemetlenkedik egyik vállalkozás év végi leltáránál, miközben a szomszéd cégnél ugyanő teljes érdektelenséget mutat a készletek év végi mennyiségével, értékével kapcsolatban? Miért vegzálja az egyik menedzsert órákon, napokon keresztül az adminisztráció hitelességének, teljességének, szabályozottságának ellenőrzésével, míg a másikkal jókat beszélget. Mondjuk a fociról. Hol beszéljünk először a menedzsment és a könyvviteli szolgáltatók bonyolult kapcsolatrendszeréről összeszedetten, rendszerezetten, ha nem a számviteli oktatásban?

A szakonként az oktatás rendelkezésére álló idő eltérését is kezelni kell a közgazdászok, menedzserek számviteli képzésénél. Az egyes szakokon előírt ismeretek, kompetenciák alapján az intézmények alakíthatják ki a tantárgyi struktúrát. Lehetőség van gyorstalpaló, egy féléves képzésre. A Széchenyi István Egyetemen az új képzési rendszerben ilyet kapnak gazdaságinformatikus, munkaügyi és társadalombiztosítási szervező, agrármérnök, mezőgazdasági mérnök, élelmiszeripari mérnök szakok hallgatói. Két félévre kell tömöríteni például a gazdálkodás-menedzsment, a kereskedelmi-marketing menedzser-, és a logisztikai

---

¹¹ Természetesen a korszerűsített változatra gondolok.

mérnök szakokon a számviteli képzés anyagát. Elégé el nem ítéltető módon ebben az intézményben megszűnik a három féléves számviteli képzés. Csak reménykedhetünk, hogy vannak olyan egyetemek, ahol még nem tekintik ennyire mellékesnek, feleslegesnek, korszerűtlennek a számviteli ismereteket, és továbbra is három félévben oktatják a nem számviteli szakokon ezt, a vállalkozások gazdasági potenciájának megismeréséhez nélkülözhetetlen báziskompetenciát. Ez a sokféleség a „klasszikus”¹² módszerrel nem kezelhető megnyugtatóan. El kell ismernünk a számvitel megújítása nélkül, a klasszikusnak csúfolt, valójában ósdi, reakciós oktatási módszer és tananyag az egy féléves képzésnél teljesen, de a két félévesnél is csak erőltetetten védhető. Haszontalan, érthetetlen, eladhatatlan. Csak akkor van esélyünk arra, hogy a közgazdászok, menedzserek komolyan vegyék ezt az ismeretanyagot, hajlandók legyenek beépíteni tudáshálójukba, elfogadni a báziskészség részének, ha a képzés minden fajtájában kerek, komplex ismeretet adunk át, követelünk meg.

A hatékony megoldás véleményem szerint a közgazdász-, és menedzserképzésben, ha a számviteli ismereteket alulról felépített, egymásra támaszkodó modulokba szervezzük. A mérlegképes képzés anyagának egyszerű lebutítása elfogadhatatlan, sértő a közgazdászképzésben részt vevő hallgatók számára. Azonnal elfelejtik, de ez még a kisebbik baj. Az igazi bünt azzal követjük el, hogy egész életükben elutasítják, felesleges, életidegen, haszontalan, „szükséges rossz” funkcióként tekintenek a számvitelre.

Hangsúlyozom: a számvitel szemléletmódjának, oktatásának mélyreható, lényegi, átgondolt megújítása a szakma halaszthatatlan, létfontosságú feladata. Siker csak akkor lehet, ha a számvitel alapvető feladatának tisztázására, tudatosítására, következetes képviselésére építjük. Nagyon fontos, hogy a felhasználói igények mellett az oktatás hosszában meglévő különbségeket is jól kezeljük. Hogyan néz ki ez a már letölthető, illetve készülő, oktatáshoz is használható könyvekben¹³?

A Számvitel I tantárgy¹⁴ oktatásánál az éves beszámoló használatához, megértéséhez szükséges ismeretekre, készségekre kell a hangsúlyt helyezni. Egyetlen számvittel csak futólag találkozó hallgató sem hagyhatja el a felsőoktatási intézmények gazdaságtudományi karait a számviteli nyilvános adatszolgáltatás, a beszámoló használatának készsége nélkül. Tudni kell értően olvasni a beszámolót. Képesnek kell lenni az információk megkeresésére, az alapösszefüggések

---

¹² A mérlegképes könyvelő képzés lebutításával. Azon is el kellene gondolkodnunk, hogy szabad-e így megsérteni a közgazdászokat, menedzsereket? Ha nem vagyunk hajlandók érdemben foglalkozni az igényeikkel, akkor elvárhatunk tőlük nagyobb figyelmet, érdeklődést?

¹³ Már letölthető: Kiss Árpád 2017/1 és 2017/2.

¹⁴ Nevezik számviteli alapismereteknek is.

felismerésére, a beszámolót közzé tevő vállalkozás gazdasági potenciáljának megítélésére. Ezért ebben a szakaszban csak a „besorolás” lehet a kulcsszó. Ha a közgazdászok, menedzserek képesek elhelyezni, megtalálni a vállalkozás vagyoságának, és teljesítményének elemeit, ezek változásait az éves beszámolóban, akkor nem telt el haszontalanul a hallgatókkal együtt töltött idő.

A szót-értéshez a számviteli szolgáltatókkal természetesen szükséges a számviteli eszközöknek és gondolatrendszernek az áttekintő, alapszintű tárgyalása is. A „fogalmak, kategóriák használata” fejezetben felsorolt fogalmakon túl ezért gondolom fontosnak a számviteli szolgáltatók gondolkodásmódját, álláspontját meghatározó számviteli alapelvek részletes, a gazdasági döntések szempontjait maximálisan szem előtt tartó bemutatását. Továbbá a módszertani kérdések közül az értékelés általános elveiről, lehetőségeiről, a számvitel sajátos eszközeiről sem szabad megfeledkezni. Nem lenne teljes a kép, ha a számvitel alrendszerei kimaradnának a mégoly rövid számviteli oktatás tananyagából. Végezetül nagyon fontos a számviteli kommunikáció nyilvános és nem nyilvános felületeinek bemutatása a hallgatóknak és a menedzsereknek.

Milyen szerkezetbe rendezzük, hogyan súlyozzuk ezeket az első ismereteket? A számviteli szakma itt is kétségbeesetten ragaszkodik az elavult, több évszázados hagyományokhoz. Főbenjáró bűnnek számít, ha valaki veszi a bátorságot, és nem a könyvelési tételekkel kezdi, folytatja és fejezi be az oktatást, mégpedig szolgai módon követve a mérlegben kialakított csoportosítást. A konzervatív módszerek mindenhatóságában, örökéletében makacsul, megingathatatlanul hívők egyáltalán nem érzik problémának, hogy a közgazdász hallgatók, és a menedzserek igénye, gondolatrendszere nagyon eltér ettől. Nem hajlandóak szembeülni merev, rugalmatlan, reakciós szemléletmódjuknak a tanulmány bevezető részében ismertetett törvényszerű, elkeserítő, ijesztő következményeivel. Jelenleg olyan célközönségre zúdítjuk rá kíméletlenül, visszajelzéseikre vakon és süketen a tömény, unalmas, fantáziátlan főkönyvi könyvelési tételek tömegét, amelyik eddig még csak nem is hallott a számvitelről. Ezzel soha többé nem is akar foglalkozni. Nem a teljes számviteli tudásra vágyik, hanem jobb esetben azokat az információkat, kapcsolódási pontokat keresi, melyek báziskompetenciájának kiegészítő, de hasznos elemei lehetnek. Teljesebbé, sokszínűbbé, rugalmasabbá teszi készségeit. Nem könyvelni akar, hanem olyan tudáshálót építeni, fejleszteni, használni, mely tartalmaz hasznos, operatív számviteli információkat is. Erre a célra teljesen alkalmatlan a számvitel oktatás mai gyakorlata. Új, korszerűbb, így elfogadottabb módszerre, szemléletre van szükség.

A lehetséges megoldások közül a számvitel oktatásához megismeréséhez használható könyvekben¹⁵ a rendszerszemlélet módszerét választottam. Mert kiválóan alkalmas arra, hogy a kezdők számára is logikusan, teljesen, összefüggéseiben mutassa be a számvitel szemléletét, meghatározó jellemzőit (2. számú. táblázat). Továbbá ezzel is jelezhetjük, hajlandók és képesek vagyunk a számvitelénél általánosabban elfogadott szemlélet adaptálására.

2. számú. táblázat: A számvitel alapjai rendszerszemléletben bemutatva

Rendszer-jellemző	Rendszerszemlélet	Számvitel alapjai
Cél	A rendszer küldetése, funkciója, létrejöttének, megmaradásának, működésének oka.	Számvitel filozófiája, célja, fogalma, a számviteli törvény (SZT) célja, feladata.
Környezet	A rendszertől független, de arra ható, működését, hatékonyságát befolyásoló szereplők.	Számviteli munka feltételei. A SZT hatálya alá tartozó szervezetek. <i>PTK, SZT összehasonlítása.</i> Beszámoló típusok. Könyvvizsgálati kötelezettség szabályai. Szervezeti és információtechnológiai feltételrendszer. Vállalatok működésének technikai, társadalmi feltételei. Értékkategóriák. Bizonylatok jellemzői.
Erőforrás	A cél és a környezet kapcsolata (szinergiák, ellentmondások) hogyan jelenik meg a rendszerben. A cél és a környezet összehangolásának módja	Számviteli munka keretei. Mérleg, eredménykimutatás tartalma, szerkezete, jellemzői. Gazdasági események. Számvittel összefüggő jogi szabályozás. Számviteli alapelvek. Vállalkozói csoportok.
Elemek	A rendszer működtetéséhez szükséges anyagi és nem anyagi tényezők, módszerek	Számvitel eszközei. Könyveléshez szükséges nyilvántartások. <i>Alapbizonylatok, alapnyilvántartások, analitikák, főkönyvi nyilvántartás.</i> Értékelési módszerek.
Részrendszerek (alrendszerek)	Az elemek működése közben létrejött szervezetek, funkciók, objektumok stb. Kapcsolatuk a teljes rendszerhez ellentmondásos. Az alapviszony: a teljes rendszer környezetként viszonyul az alrendszerhez. Ugyanakkor az alrendszer is van önálló működése, így valójában belső környezet.	Számvitel területei. Számvitel vállalaton belüli szabályozása. <i>A számviteli politika és a kapcsolódó szabályzatok.</i> Pénzügyi számvitel. Üzemgazdasági és vezetői számvitel.
Vezetés	Az az eszme, konkrét célkitűzés, társadalmi szükséglet kielégítés, ami a rendszer működését szükségessé, elfogadottá teszi. A rendszer integrálódásának módja a társadalom, a gazdaság működésébe.	Számvitel kommunikációja. Korlátozottan nyilvános adatszolgáltatás. Nyilvános adatszolgáltatás. Közzététel, nyilvánosságra hozatal, kiegészítő melléklet, CF kimutatás, üzleti jelentés, könyvvizsgálói jelentés.

Forrás: Saját szerkesztés

¹⁵ Kiss Árpád 2017/1 és (2017/2).

Ha lehetőségünk adódik rá, akkor az oktatás második félévében a vagyoni, a teljesítmény értékelésének alapjai köré érdemes felfűzni a közgazdászok, menedzserek számviteli képzését. A felhasználói kör igényei most is lényeges tartalmi, szerkezeti és formai innovációkat indokolnak¹⁶. Sokkal hasznosabb, elfogadottabb lesz, a beszámoló felépítése helyett például az értékteremtő folyamat logikája, szerkezete mentén haladva szemléltetni a vagyoni- és teljesítményértékelési feladatok lényegét, szabályait, módszereit. Mert a közgazdászok, menedzserek nagy valószínűséggel a vállalkozásoknál az értékteremtő folyamat egy jól behatórolható, elkülöníthető részterületén lesznek pályakezdők. Majd, mint tapasztalt, megbecsült szakmájukat profin művelő dolgozók, szakértők is ilyen jellegű feladatokat fognak ellátni. Talán elfogadhatóbb számukra, ha a számviteli ismereteket is ilyen formában találva ismerik meg. Remélhetőleg ez a felismerés hatott a 2018-tól tervezett tantárgyi reform kidolgozásánál is. Például a gazdálkodás menedzsment szak követelményei így néznek ki:

„8.1. Szakmai jellemzők

8.1.1. A szakképzettséghez vezető tudományágak, szakterületek, amelyekből a szak felépül:

- közgazdaságtani, módszertani és üzleti ismeretek (matematika, statisztika, informatika, mikro- és makroökonómia, nemzetközi gazdaságtan, pénzügytan, vállalati gazdaságtan, gazdasági jog, marketing, **számvitel menedzsment**, üzleti kommunikáció, szaknyelv, környezet-gazdaságtan, egyéb alapozó üzleti ismeretek) 80-90 kredit;
- társadalomtudományi ismeretek (európai uniós, általános és gazdasági jogi ismeretek, gazdaságtörténet, szociológia, pszichológia, filozófia) 10-20 kredit;
- gazdálkodási és menedzsment szakmai ismeretek (vállalati pénzügyek, **számvitelelemzés**, emberi erőforrás gazdálkodás, marketing menedzsment, vezetés és szervezés, **értékteremtő folyamatok menedzsmentje**, döntéelmélet és módszertan, kontrolling, üzleti etika, stratégiai tervezés, termelésmenedzsment, folyamat- és minőségmenedzsment, humánerőforrás-menedzsment, team-menedzsment, közmenedzsment, szervezőmódszertan, információgazdálkodás, továbbá választható specializációk) 70-90 kredit.”

Az input folyamatok számviteli feladatainak oktatását a vállalkozás indítás és működtetés első lépésével, a tőke (forrás) bevonással érdemes, indokolt kezdeni. A folytatás is logikus: az erőforrások beszerzésének különböző formái. Az alfejezetek már a mérleg szerkezetét követik.

---

¹⁶ Az első félévi oktatáshoz hasonló elvek alapján, módszerrel készített jegyzet és feladatgyűjtemény legkésőbb 2018 első hónapjaiban lesz letölthető lesz a Magyar Elektronikus Könyvtárból (MEK) (mek.oszk.hu). Az első kísérlet az egyetemi oktatásban hat évig használt jegyzet Kiss Á (2013) volt.

Az értékteremtő folyamatok következő szakaszát indokolt két részre bontani. Az egyik a „klasszikus” transzformáció. A vállalkozásoknak a társadalmi szükséglet kielégítése érdekében végzett tevékenységének számviteli felülete tartozhat ide. A vállalkozás teljesítményét bemutató eredménykimutatás csoportosítási, besorolási elveit követve a transzformációt két részre célszerű felbontani. Egyik a reálfolyamatokat öleli fel, melyet teljesítményként az eredménykimutatásban az A. Üzemi (üzleti) tevékenység eredménye főcsoportja mér. A reálfolyamatok további csoportosításához jól használható, követhető elv az erőforrások anyagi és nem anyagi jellege. A másik a pénzügyi folyamatok, melynek teljesítményét elsősorban – nem meglepő módon – a B. Pénzügyi tevékenység eredménye eredménykimutatás főcsoport alapján lehet minősíteni.

Az értékteremtő folyamat másik felülete a vállalkozás működése közben elkerülhetetlenül kialakuló holtidők, transzformáció-hiányos időszakok felismerése, elfogadása, kezelése a számviteli nyilvántartásokban. „... úgy gondolom, hogy a birtoklást is cselekvésnek kell tekinteni, ha jelentőségének teljes mélységében és szélességében kívánjuk megragadni. Helytelen beidegződés a birtokot valamilyen passzívan elfogadott dolognak, feltétlenül engedékeny objektumnak tekinteni, olyannak, amely amennyiben éppen birtok, részünkről többé már nem igényel semmiféle tevékenységet.” (Simmel G. 2004 364. oldal). Igen, az éppen nem használt vagyonelemek értéke is változhat a reál és a piaci folyamatok hatására. Nagyon jó, hogy a számviteli szabályozás ezek kezelésére részletes követelményeket, elveket, választási lehetőségeket (pl. terven felüli értékcsökkenés, értékvesztés, értékhelyesbítés).

A közgazdász és menedzser számviteli oktatásában a mérlegképes könyvelő képzésben megszokottnál sokkal nagyobb teret, jelentőséget, hangsúlyt kell adni az alapbizonylatok, analitikák jellemzőinek. A hallgatók, mint felhasználók ugyanis a vállalati hierarchia különböző szintjeire kerülnek. Ott pedig minden szinten általában ezekhez lesz több közük, kapcsolódási felületük, mint a főkönyvi könyveléshez. Természetesen én is tudom, hogy az analitikák és alapbizonylatok tartalmának, formájának a diverzitása sokkal nagyobb, mint a főkönyvi könyvelésé. Majd minden vállalkozás speciális, a sajátosságainak megfelelő rendszert használ. Ezt a problémát a szabályozás és a kommunikációs igények középpontba állításával lehet elfogadható szinten kezelni.

Minden fejezetben röviden hasznos, célszerű, nagyon indokolt legalább felvilágtani az egyik számviteli szolgáltatás, a könyvvizsgálat az értékteremtő folyamat aktuális szakaszának folyamataihoz, vagyonelemeihez illeszkedő szempontjait, jellemzőit, kérdéseit. Tudniillik ezekkel a kérdésekkel a könyvvizsgáló na-

gyon gyakran nem a könyvelőket, hanem a menedzsereket keresi meg, zaklatja. A BGE szerzőgárdája is fontosnak tartotta a beszámoló könyvvizsgálatának rövid bemutatását a nem számvitel szakos hallgatók oktatásában¹⁷. Az általuk meghúzott határt szerintem át kell lépni, ha érdemi, hasznos információkat akarunk megosztani a közgazdászokkal, menedzserekkel. Ezért tartom fontosnak, hogy minden fejezetet a legfontosabb könyvvizsgálói kérdések zárjanak le.

A következő tartalmi változtatás a súlypont áthelyezése a főkönyvi könyvelésről¹⁸ a vagyon-, és teljesítményértékelésnél hasznos sablonokra, forgatókönyvekre¹⁹. A vállalkozások gyakorlatában nagyon elterjedt ez a módszer, eszköz, így érdemes a hallgatókat is felkészíteni a használatukra. A közgazdászoknak nagyobb szükségük van erre a készségre, mint a főkönyvi könyvelési tételek ismeretére. Például a terv szerinti értékcsökkenés kiszámításához ez a sablon használható (3. számú táblázat):

3. számú táblázat: Tárgyi eszköz értékcsökkenés megállapításhoz használható forgatókönyv

Megnevezés	Me.	Érték
Bruttó érték	HUF	
Maradványérték	HUF	
Terv szerinti értékcsökkenés alapja	HUF	
Leírási módszer	L: Lineáris, M: Mértani, S: Számtani, T: Teljesítmény arányos.	
Hasznos élettartam	Év	
Hasznos élettartam (hónap)	Hónap	
Éves leírási kulcs	%	
Éves terv szerinti értékcsökkenés	HUF	
Ellenőrzés időszakának kezdete az üzleti évben	Dátum	
Ellenőrzés időszakának vége az üzleti évben	Dátum	
Ellenőrzés időszakának hossza az üzleti évben	Nap, Negyedév, Félév.	
Üzleti évben elszámolt terv szerinti értékcsökkenés		

Forrás: Saját szerkesztés

A harmadik félévben a tovább apadó közönség igényei még szélesebb skálán szóródnak. A még be nem mutatott számviteli témák gazdag kínálatából a nagy kedvencem az adószámvitel. Az adójogszabályokba bújtatott, rejtett, a számviteli törvényben rögzített nyilvántartási, közzétételi kötelezettséget sokszorosára hízoló, gyakran felülíró, összehangolatlan, nem egyszer betarthatatlan admi-

¹⁷ Lásd Siklós Á – Veres A. (szerk.) 2016,

¹⁸ Természetesen ezt is tartalmazza a tananyag.

¹⁹ Ez a változtatás a feladatgyűjteményben lesz a legnyilvánvalóbb.

adminisztrációs (bejelentési, nyilvántartási, bevallási, adatszolgáltatási) elvárások kaotikus kisgömböce. Előkelő helyét a preferencia sorrendben mindent maga alá gyűrő hatóköre indokolja. Az adójogszabályok minden formájú, méretű vállalkozásra majdnem teljesen azonos adminisztrációs kötelezettségeket írnak elő. Ezért álságosak, hatástalanok a vállalkozások adminisztrációs terheinek csökkentésére indított kampányok. Hiába futnak neki ilyen sokszor. Ezek az ámokfutások szinte kizárólag az adminisztráció nyilvános, információszolgáltatási, kommunikációs területén hadakoznak. Nem akarnak, tudnak, mernek hozzányúlni a nem nyilvános kommunikációhoz, és az állami kényszer formáját felöltő, piacidegen adminisztrációhoz. Pedig, ha valóban csökkenteni akarják a vállalkozások adminisztrációs terheit, akkor ezen a síkon kellene bátor lépéseket tenni. Mi értelme volt például 2006-ban az egyszerűsített éves beszámoló kiegészítő mellékletéből kivenni az immateriális javak és tárgyi eszközök mozgástábláit, ha ugyanezeket az adatokat a társasági adó bevallásban minden vállalkozásnak jelentenie kell?

Az adószámvitel létezéséről, adminisztrációs költségeket egekbe emelő hatásáról mindenki tud. Viszont szemérmes hallgatás veszi körül. Nem tartozik a tudományos kutatások slágertémái közé sem. Pedig fájó hiányt pótolna egy ilyen átfogó kézikönyv, és egy ennek lényegét, gyakorlatban használható, közgazdászok számára érdekes elemeit összefoglaló egyetemi jegyzet. Persze nehéz, összetett, több kutató összehangolt munkáját igénylő feladat ez. Hatalmas joganyagot kell bevonni a vizsgálatba. Ráadásul a szabályozás gyakori változása miatt a rendelkezésre álló idő is rendkívül szűkös. Talán egy 8-10 fős munkacsoport tudna a siker esélyével belevágni a munkába. Az adminisztrációs terhek csökkentésének nevezett ámokfutás újabb futamát megelőzendő.

Az adószámvitel jelentőségét az is növeli, hogy több területen is van olyan kisebb, nagyobb halmaza, amely a közgazdászok, menedzserek számára fontos, hasznos érdekes. Például a menedzsereknek az adminisztrációs tevékenységük ütemezésénél az adótörvényekben meghatározott határidőkhöz kell igazodniuk. Az alapbizonylatok, adatszolgáltatások tartalmát, formáját is sok szigorú, az adótörvényekben szétszórt szabály vezérli, bonyolítja. Nagyot javítana a szakma renoméján, ha erről érdemi információkkal látná el a az oktatást, és a kommunikációs folyamat szereplőit.

A harmadik féléves oktatásban versenyben van a beszámoló elemzés témája is. Természetesen összehangolva az első két félévben tanított számviteli ismeretekkel. Az eredmény szinte azonnali lehetne²⁰. Sok tantárgy foglalkozik a vállalko-

---

²⁰ Először az jut eszembe, hogy biztosan javulhatna a témában írt szakdolgozatok minősége.

zások gazdasági elemzésével, így a hallgatókat nagyon győzködni sem kell arról, hogy ez a közgazdász tudásháló szerves része. Természetesen annak semmi értelme, ha a számviteli valamilyen lebutított formában megismétli a több szakterület (kontrolling, vállalati pénzügyek, stb.), tantárgy ismeretanyagát. Milyen plusz tudás hozzáadására képes a számvitel ehhez a témához? A többi tantárgy, tudományág közös jellemzője, hogy nem nagyon törődnek az éves beszámolóból nyerhető információk helyével, tartalmával, sokféleségével. Legtöbbször csak a mérlegről és az eredménykimutatásról vesznek tudomást. A kiegészítő melléklet formalizátlansága, lazább szabályozása miatt messze elkerülik. Az elemzéshez használt mutatók szerkesztésénél, értelmezésénél semmibe veszik az adatok belső tartalmát, az összefüggéseket. Ha ezt a témát választjuk a harmadik féléves oktatás tárgyának, akkor ezt a hozzáállást talán sikerül megváltoztatni. Mert a számviteli szempontok hozzáadása sok olyan ismeretet csempészhet be a közgazdászok tudáshálójába, melynek segítségével jobb, alaposabb, megbízhatóbb információkkal rendelkezhetnek a vállalkozások vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetéről.

Az utolsó félévre javasolt harmadik oktatási téma stratégiai szempontból versenyképes. Ugyan belátható ideig még nem lesz jelentős a nemzetközi számviteli standardokat alkalmazó vállalkozások száma Magyarországon²¹, de több logikus, erős, megkerülhetetlen tény miatt is hasznos lenne, ha a harmadik féléves képzésnek ez lenne a tárgya²². Nem vitatható, hogy a magyar, nemzetközi hálózattal rendelkező anyavállalatoknál, a multinacionális vállalatok magyarországi leányvállalatainál jelentős előnyt jelentenek az ilyen típusú számviteli ismeretek. Az is cáfolhatatlan, hogy a közgazdasági, üzleti gazdaságtani tanulmányait a külföldi felsőoktatásban folytató hallgatók tudáshálójához ilyen ismeretekkel lehet és kell hozzájárulni, nem a magyar számviteli szabályokkal. A nemzetközi számviteli alapismeretek tanítása mellett szól kidolgozottsága, és szakmai elfogadottsága is²³. Végül még egy erős érv a nemzetközi számviteli standardok oktatása mellett. Az új szemlélet és módszer bemutatásának hatására talán elhiszik nekünk a közgazdászok, hogy a számvitelnek van más útja is, mint a bezárkózás, elszigetelődés, maradiság. Igenis képesek vagyunk az új ismeretek, felhasználói igények adaptációjára. Az elavult, meghaladott, fejlődést gátló szabályok, fogalmak, módszerek kihajítására. Természetesen az lenne az ideális, ha az IFRS-ek a szemlélete a magyar számviteli szabályozásban, módszertanban is a jelenleginél sokkal erősebben, következetesebben jelenne meg.

---

²¹ Az Sme változatot pedig még senki sem tartja fontosnak.

²² Lásd Lakatos L.P. (2017).

²³ Az előző két téma sajnos ilyen erősségekkel nem rendelkezik.

A vállalkozások gyakorlatának, környezetének gyors átalakulása miatt folyamatosan karban kell tartani az oktatási témákon belüli tartalmak téridejét is. Gátat, zajt okoz a kommunikációban, ha az oktatásból kikerülő menedzserek nem ismerik a gazdálkodás mindennapjaiban már elterjedt, elfogadott vagyonelemeket, technikákat. Csak a több évtizeddel ezelőtt használtakról tanulhatnak. Lássunk néhány aktuális, sürgető példát!

Az elavult, és az új példákat közös bemutatását kezdjük az éves beszámolóval. A magyar számviteli szabályok szerint elkészült éves beszámoló mérlegében még mindig önálló sorban kell bemutatni a váltóköveteléseket, és a váltókötelezettségeket. Annak ellenére, hogy ezzel az értékpapírral már vagy 20 éve senki sem találkozik. Szép volt jó volt, de elavult. Tapasztalatból tudom, hogy felemelő, lebilincselő Jókai Mórt, Mikszáth Kálmánt, Victor Hugót, Lev Nyikolajevics Tolsztojt, vagy Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkijt olvasni. Nagy hozzáértéssel használták a váltót, különösen annak hamisítását az emberi jellem gyengeségének érzékeltetésére. Ma már más a divat. Hol rúghat labdába a váltó az offshore technikák, vagy a piramisjáték, stb. mellett? De a követelések, kötelezettségek transzformációjának harmadik vonalában is más eszközöket, módszereket alkalmaznak a vállalkozások. Régi, kipróbált, de még most is gyakori módszer a kompenzáció, mikor az egy partnerrel szemben, egy idősíkbán fennálló követelést és tartozást pénzmozgás nélkül, egy megállapodás alapján rendezettnek fogadja el a két szereplő. A kompenzáció korlátait – ugyanannak a partnernek kell lennie az adósnak, és a hitelezőnek is – segít átlépni az engedményezés, melyben már három szereplő követelése és kötelezettségei rendezhetők. A direkt módszerek között nagy a népszerűsége a behajtásra szakosodott vállalkozások megbízásának, akik ösztönző mértékű jutalék fejében általában eredményesebbek az adósok fizetési hajlandóságának élénkítésében. Kifinomultabb, elegánsabb, életgörbéjének felfutó ágában lévő módszer a faktoring, vagy a követelés értékesítése.

A fizetési készség, fegyelem örökzöld témája miatt a mai képzés gyakorlatánál sokkal nagyobb súlyt kellene helyezni a követelések megjelenési formáira. Hátaridőn túli követelések, a behajthatatlan követelések, a hitelezési veszteségek, a késedelmi kamatszámítás, a behajtási költségátalány térideje, közös halmaza, egyedi sajátosságai, adó és büntetőjogi következményei nélkül hiányos, silány, elavult a számvitel oktatása.

Még mindig az értékteremtő folyamat pénzügyi felületénél maradva, a számvitel nem mehet el szó nélkül az opciók szerepének, értékének, jelentőségének növekedése, vagy az utóbbi évek jelentős újítása, a cash-pool elszámolások megjele-

nése, és gyors terjedése mellett. Véleményem szerint jogosan követelnek helyet ezek a témakörök is az információs társadalom kihívására készülő számvitelben. Az erőforrások szerkezetében tapasztalható átrendeződés miatt a nem anyagi javakra sokkal nagyobb figyelmet kell irányítani mind az oktatásban, mind a kommunikációban. Az immateriális javak között például fontos tájékoztatni a hallgatókat, és a menedzsereket a vagyoni értékű jogok, a szellemi termékek kapcsolataira, különbségére. Ennél is fontosabbnak tartom az üzleti, vagy cégérték mibenlétének, értékelésének alapos, lényegre törő bemutatását. Ne kerülhessen úgy ki közgazdász, menedzser a gyakorlatba, hogy nem tudja: az üzleti, vagy cégérték nem a vállalkozás saját gazdasági potenciálját tükrözi, hanem egy másik vállalkozás felett megszerzett ellenőrzés értékviszonyai miatt kerül be az erőforrások, eszközök közé.

A finanszírozás formái közül a lízinget, az adószámvitelből, jelesül az általános forgalmi adó elszámolási kérdéseiből az importot terhelő, a le nem vonható áfa teljes téridejének (megállapítás, pénzügyi teljesítés, nyilvántartás, bemutatás) tárgyalása nélkül szintén hiányosnak érzem a számvitel oktatását, kommunikációját.

Végül fájó szívvel, de azt hiszem, érzékeny búcsút kell vennünk a vezetői számvitel főkönyvi könyvelésbe épített eszközrendszerétől. A történet közel 30 éve kezdődött. Akkor jelent meg az 52/1988. számú kormányrendelet, mely az egyszerűsített kettős könyvvitel bevezetését tette lehetővé a vállalkozásoknak. Az egyszerűsítés lényege éppen az volt, hogy a vállalkozások egy meglehetősen nagy halmaza számára lehetővé vált a teljesítmény elszámolás módszerének egyszerűsítése. Elfelejtették a vezetői számvitel 6-7. számlaosztályát. Számviteli nyilvántartási kötelezettségük teljesítéséhez elég volt a költségeket egy számlaosztályban, az 5. költségnem számlaosztályban nyilvántartani. A lehetőséget a vállalkozások fergeteges gyorsasággal használták ki. 1992-re a számviteli törvény bevezetésének évére már az érintett, kedvezményezett vállalkozási körben nagytóval is alig lehetett olyan vállalkozást találni, amely elsődlegesen (fő módszerként), vagy másodlagosan (5. számlaosztálynak alárendelten) használta volna a 6-7. számlaosztályt. Az első számviteli törvény eltörölte a kormányrendeletben még meghagyott fékeket, korlátokat. Ennek hatására az olyan nagyságú, termeléssel is – nem csak kereskedelemmel – foglalkozó vállalkozások is áttértek a kizárólagos költségnem, költségfajta szerinti elszámolásra, és az összköltség eljárással készített eredménykimutatásra, mint a MOL. Ahogy a számviteli technikusok körében is örölte a generációváltás megállíthatatlan, kérlelhetetlen malmai, úgy vesztett teret a költséghely, költségviselő nyilvántar-

tás technikája. Egy friss kutatás²⁴ szerint napjainkban már a vállalkozások egy százalékát, reprezentatív felmérésről lévén szó, a hibahatárt, sem éri el azoknak az aránya, akik még most is a 6-7. számlaosztályban gyűjtik a vezetői döntésekhez felhasználható adatokat. Ez az adminisztráció innovációjának, ha tetszik a vállalati adminisztrációs tehercsökkentésnek egy igazi sikertörténete volt. Miért? Az elterjedés sebességének a téridő minden spektrumában meg tapasztalt gyorsasága mellett két kisugárzást kell tudatosítanunk. Egyrészt a szabályozás liberalizálása teret nyitott, lehetőséget teremtett a számvitel digitalizálásának. A számítógépre szervezett számviteli tevékenység iránti egyértelmű, a környezet által kényszerítő erővel ható igény teljesítését nagymértékben megkönnyítette a nyilvántartásra vonatkozó szabályok oldása. Levegőt, teret kaptak a fejlesztésben részt vállaló számviteli szolgáltatók és programozók. Ugyanakkor meggyőződésem, hogy a vállalati kontrolling szervezetek gyors létrehozásában, a kontrolling szemlélet és módszertan szédítő ütemű fejlődésében szintén volt szerepe a számvitel visszavonulásának. Mindez a tanulmány témáján sokkal túlmutató folyamatokat indított be, tartott fenn, és teljesen átalakította a vállalati információs rendszereket.

Az oktatást, majd a menedzserekkel folytatott kommunikációt is át kell hatnia a számvitel küldetésének, filozófiájának, paradigmájának. Abban tökéletes, teljeskörű az egyetértés, hogy az árutermelő gazdaságok igényeihez, jellemzőihez hozzárendelhető legjobb forma a kettős könyvvitel, melynek értelmében a számvitel kötelező feladata, hogy folyamatosan szembesítse a közgazdászokat, menedzsereket, a „homo ökonomikus” egy alapigazsággal: minden, a vállalkozás ellenőrzése alatt lévő erőforrást valakitől kapta. A gazdasági tevékenység végzése (erőforrások, eszközök használata) közben jobb, ha belső kényszerré válnak az ebből származó kötelmek, igények, elvárások. Ha a vállalkozás vagyonát, mint erőforrást, készséget tekintjük, akkor a megjelenési formája, felhasználásának lehetséges módja az érdekes. Ezért nevezzük ezt eszköznek. Tőkeként, forrásként a csoportosítás szempontja a vagyon származási helye. Kinek az igényeire kell figyelniünk a gazdálkodás folytatása közben? Kivel szemben jelent ez kötelmet? Végül is milyen időszakokban, mekkora összegben is jelenik meg ez az igény? Ki kényszerítheti ki az átadott vagyon jövedelmező felhasználását? A vállalattal szemben ki formálhat jogos, jogszerűen érvényesíthető tőke és hozamkövetelményeket? Így váltható készpénzzé a számvitel küldetése, funkciója: a vállalkozás vagyonát, ennek változását, mint az erőforrások és a kötelmek, kényszerek szerves szimbiózisát kell nyilvántartani és bemutatni.

---

²⁴ Filyó Janka (2017) 112-113. oldal.

A KÖZGAZDÁSZOK TUDÁSHÁLÓJÁBA ÉPÍTHETŐ SZÁMVITELI MÓDSZEREKRŐL

A nemzetközi számviteli standardok, és a magyar számviteli törvény között a legnagyobb lényegi, szemléletbeli eltérés a könyvelési módszertan területén alakult ki. Kimondható: az IFRS-ekből ez a funkció teljesen hiányzik. A magyar számviteli törvény azonban több évtizede képtelen túllépni az elavult szemléleten, ósdi módszertanon. A törvény XI. fejezete 1992. óta alig változott. Pedig korszerűtlensége miatt nagyban hozzájárul a magyar számvitel elszigetelődéséhez.

A számviteli törvény 159 §. alapján „a kettős könyvvitelt vezető gazdálkodó a kezelésében, a használatában, illetve a tulajdonában lévő eszközökről²⁵, és ezek forrásáról, továbbá a gazdasági műveletekről olyan könyvviteli nyilvántartást köteles vezetni, amely az eszközökben (aktívákban), és a forrásokban (passzívákban) bekövetkezett változásokat a valóságnak megfelelően, folyamatosan, zárt rendszerben, áttekinthetően mutatja”. A „folyamatosan” szó alapján a kriptaszámvitel még mindig azt tanítja – a számvitel szakos hallgatók, meg a mérlegképes könyvelők (együtt számviteli technikusok) mellett a közgazdászoknak is –, hogy van számlasoros, és idősoros könyvelés. A kettő egymás mellett művelése a múlt századi manuális, „átíró”-nak is nevezett könyvelési technikának megkerülhetetlen része, módszere volt. Mert alkalmas volt a megbízhatóság szigorú, nehezen kijátszható, logikus ellenőrzésére. A naplókban (az idősoros könyvelés végterméke), és a főkönyvi kivonatban (számlasoros könyvelés összegzése) bemutatott vagyoneértékek, eredmények forgalmi és egyenleg adatainak fillérre egyezése fontos, megszeghetetlen követelmény volt. Ez volt a szükséges feltétele, bizonyítéka a vállalkozás által használt számviteli rendszer zártságának, megbízhatóságának. „Egy fillér eltérés is rejthet milliós hibát”, hangzott a számviteli technikusok szellemesnek gondolt ígéje, közhelye. Azonban az ellenőrzésnek ez az eszköze legalább 20 éve elsorvadt, csendesen kimúlt. A technikai fejlődés következtében az idősoros és a számlasoros nyilvántartást már egyetlen vállalkozás sem vezeti egymás mellett, párhuzamosan. Az „adatok egyszerű rögzítése”, mint a könyvelő programok nagy vívmánya, és mára már kötelező szolgáltatása, jellemzője a kétféle könyvelési módszerből egyszerűen két sorba rendezési feladatot csinált. Az idősoros megjelenítés a dátum, a számlasoros pedig a főkönyvi számlák szerint rendezti ugyanazt az adatbázist. Sokat segítene a számvitelnek adaptálni a gyakorlatban már elég régen bekövetkezett vál-

---

²⁵ A törvény XI. fejezetének korszerűtlenségét jól jelzi, hogy az IFRS az ellenőrzést helyezi az eszköz fogalom középpontjába. A SZT több helyén ezt már sikerült átvezetni. A módszertan még ellenáll.

tozást, ha a számviteli törvényre hivatkozva senki sem kapaszkodhatna ilyen kétségbeesetten, görcsösen az idősoros és a számlasoros könyvelés megkülönböztetésébe a közgazdászok oktatásában. Már a számviteli technikusoknak sem ad releváns, használható információkat a két könyvelési szemlélet, ezért megkülönböztetésük a 21. században már teljesen értelmetlen. A gyakorlatban a menedzserek soha többé nem akarnak hallani a párhuzamosan végzett idősoros és számlasoros könyvelésről. A számviteli technikusok kénytelenek voltak beletörödni: a vállalkozások gyakorlatát kísérő kommunikációban már tilos kiejteni ezt a két divatjamúlt, üres fogalmat. Mi kell ahhoz, hogy az oktatás észrevegye, adaptálja ezt a változást?

A számviteli törvényből kirobbanthatatlannak látszik a számlakeret, és a számlarend szabályozása. Az 1992. évi nagy lépés, az egységes számlakeret számlaosztályokra szűkítése után ezen a területen gyakorlatilag semmi nem történt. Az innováció mellett akkor elkötelezett számviteli szolgáltatók kihasználták ezt az egyszerinek bizonyult lehetőséget²⁶. A számviteli szolgáltatók képzéséhez használt szakirodalom korszerűbb, nyitottabb, fejlődésre képes része már csak a számlaosztályokat, vagy még azt sem használja. Sajnos a fejlesztési folyamat ezen a területen ezzel le is állt. Pedig az IFRS-ek oktatása már a számlaosztályok nélkül is remekül működik. A mérlegképes könyvelő, pontosabban a számviteli technikusképzés nagyobb tömegeket érintő részében, azonban leragadtak a „oktatási célú” részletes számlatükörnél. Mivel a felsőoktatásban, különösen a nem számviteli szakokon, legtöbb helyen ennek lebutított változatát használják, ezért a közgazdászképzésben is megjelenik ez az ósdi, hallgatókat, menedzsereket taszító eleme a számvitel módszertanának. Pedig most már ideje lenne észrevenni, hogy az első számviteli törvény óta eltelt 25 évben már csak a technika fejlődése miatt is felesleges, sőt kifejezetten káros a főkönyvi számlaszámok használata a közgazdászok, menedzserek számviteli oktatásában. Szabó Dániel Róbert kollégánk találóan irányítószámoknak nevezi ezeket. Igaza van, hiszen a postai irányítószámokhoz hasonlóan ezek is szolgáltatói agresszió, arrogancia megnyilvánulásai. Ahogy a postai irányítószámokra is csak a szolgáltatónak van szüksége, nem a szolgáltatást igénybe vevő, azért fizető feladónak, vagy címzettnek, úgy a számviteli főkönyvi számlaszámokat is csak a könyvelés téves, hamis, látszat érdeke tartja életben. A posta legalább a gyorsaság, megbízhatóság, pontosság ígéretével kérheti ügyfelei közreműködését, megértését. A számviteli szolgáltatók mit tudnak adni a főkönyvi számlaszámok használatáért cserébe? Semmit. Ez csak egy újabb tipikus példa a görcsös ragaszkodásra egy, a

---

²⁶ Lásd pl. Róth J. et. al 2009.

számviteli nyilvántartások, és az éves beszámoló közé beékelte felesleges, a kommunikáció, és az oktatás hatékonyságát rontó eszközhöz.

A meg nem értettség, elszigetelődés, elutasítottság keserű tapasztalata miatt érzett rémület fogalmazódik meg a számvitel 50 éven belüli eltűnésének víziójában. Valójában nem a számvitel válhat feleslegessé, tűnhet el a gazdaság, és a gazdasági kommunikáció gyakorlatából. Csak a főkönyvi könyvelés veszít teret, de ez is csak a mai formájában. Mert ragaszkodik a korszerűtlen eszközeihez. Nem hajlandó tudomásul venni, hogy egyre közvetlenebbé válik a kapcsolat az adatfeldolgozás elsődleges, részletes szintjei (alapbizonylatok, ügyfélnyilvántartások, analitikák), és az éves beszámoló között. A vállalkozások gyakorlatában rohamosan terjed az a módszer, melyben a több funkció által használt törzsadatokba a főkönyvi könyveléshez használt azonosítószámokat, kódokat²⁷ a vezető könyvelő feladata kialakítani. A könyvelési tételeket rögzítő számviteli technikus feladata a jobb programok használatánál már most sem a főkönyvi számok, hanem a munkaszámok, mozgásnemek, standardizált könyvelési tételek kiválasztása, rögzítése. Néhány évtizeden belül még ez is automatizálható lesz. Elméletben már most sem nehéz olyan reálfolyamatokat kísérő ügyviteli rendszert elképzelni, melyben az erőforrások mozgását tartalmazó chipek, vonalkódok a beszámoló, riportok, bevallások összeállításához szükséges információkat is tartalmazzák. A gyakorlati megvalósítás már csak pénzkérdés.

A számviteli munkafolyamat ezután következő szakaszaira már most is az automatizáltság, digitalizáció a jellemző. Az adóbevallások, a vezetői riportok, jelentések, de a számviteli törvényben szabályozott éves, egyszerűsített éves beszámoló összeállításának legtöbbször az egésze, a főkönyvi könyvelés információit felhasználó részfeladata mechanikus, automatizált rutinná vált. A kreativitást igénylő részeihez sokkal nagyobb szükség van (még inkább lesz!) az elsődleges szintek adataira, és a vállalkozás kommunikációs céljainak szem előtt tartására. Itt az Idő! Nem halogatható tovább ezeknek az elementáris változásoknak a felismerése, elfogadása, adaptálása a számvitel oktatásának minden mozzanatában²⁸, és a kommunikációjában. Hogyan? Javaslatunk most is: idézzük fel, vegyük újra használatba a számvitel küldetését. A számvitel társadalmi-gazdasági időtálló, tartós, vitathatatlan, a környezete által is elfogadott alapfunkciója, hivatása az árutermelő termelési módban a vállalkozás vagyonának, és az ebben változást okozó tranzakciók hatásának nyilvántartása, bemutatása egyszerre két felületen. Egyik felület az szükségletek kielégítéséhez szükséges készségek,

---

²⁷ Ezek az irányítószámok, vagy főkönyvi számok.

²⁸ Jegyzetek, feladatgyűjtemények, elektronikus tananyagok, előadás, gyakorlat, számonkérés.

konkrétan erőforrások ellenőrzése. Ezt a szempontot nevezi a számvitel eszköznek. A másik felület a készségek megszerzéséhez szükséges tőke, kötelek, kényszerek biztosítása, vállalása. A számvitel ezt nevezi forrásoknak. Nem győzőm hangsúlyozni, a két felület mozgása teljes mértékben szinkronizált. Tehát az árutermelő gazdaságokban az erőforrások és a tőke kizárólag szimbiózisban tud működni.

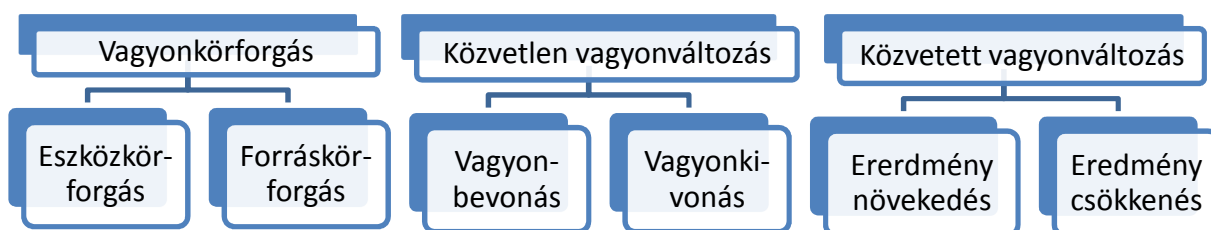
Hogyan lehetne a lényeget a mai kornak megfelelő tartalommal megtölteni, és formába önteni? Az adaptív számvitel és – mert egyelőre muszáj! – a kriptaszámvitel jellemzőit is egyesítő főkönyvi könyvelési módszer a 4. számú táblázat formájában foglalható össze:

4. számú táblázat: A főkönyvi könyvelés (kontírozás) általános formája

Készség, Erőforrás, Saját igény vagy Tőke, Külső igény, Kötelem, Adósság, Tartozás vagy Vagyon vagy Vagyon-Teljesítmény	Adaptív számvitel			Kriptaszámvitel		Összeg (HUF)
	Típus	Besorolás	Hatás	Kód-sítés	Irányítószám	
Erőforrás, vagy Tőke, Kötelem, Adósság, Tartozás vagy Teljesítmény	Eszköz Forrás Bevétel Költség Ráfordítás		Nő Csökken	Tartozik Követel		
Erőforrás, vagy Tőke, Kötelem, Adósság, Tartozás vagy Teljesítmény	Eszköz Forrás Bevétel Költség Ráfordítás		Nő Csökken	Tartozik Követel		

Forrás: Saját szerkesztés

Először a gazdasági esemény által érintett vagyonelemek besorolásának számviteli kategóriáját, és ennek függvényében a gazdasági esemény típusát (vagyon körforgása, vagyon közvetlen változása, vagyon közvetett változása) kell a hallgatónak azonosítani, vagy – az információ megadása esetén – elolvasni, megérteni, tudatosítani az első oszlop fejlécében. A gazdasági események típusai így - csoportosíthatók:

Forrás: Saját szerkesztés

3. számú ábra
Gazdasági események csoportosítása.

Az első oszlop többi mezőjében a közgazdászok tudáshálójában először vállalati gazdaságtani, pénzügyi fogalom ismeretét ajánlott gyakorolni, ellenőrizni.

A következő három oszlop tartalmazza az adaptív számvitel, a közgazdászok alapvető számviteli ismereteinek elemeit. Amit oktatni, számonkérni kell, és amelynek ismerete jogosan elvárható számviteli ismeret egy közgazdásztól, menedzsertől az üzleti kommunikációban. Először (első oszlop a blokkban) a feladatban érintett vagyonelemet (táblázat első oszlopa) kell elhelyezni a számvitel fogalmi rendszerében. A feladatgyűjteményben, a tanulási segédletben és a vizsgán a hallgatóknak választani kell a lehetőségek – eszköz, forrás, bevétel, költség, ráfordítás – közül.

A közgazdászok számára releváns utolsó besorolási feladat a mérleg csoport²⁹ kiválasztását, tartalmát, tanítja, ellenőrzi³⁰. A mezők tartalma a hatályos számviteli törvénynek megfelelően került kialakításra. A válasz itt is egy azonosítóval, kezdődik, de ez egyértelműen, közvetlenül köthető a beszámoló megfelelő csoportjához. Az első karakter az egységes számlakeret törvényben rögzített azonosítószáma. Ha ezt végre, az utolsó utáni pillanatban törlik a számviteli törvényből, akkor itt is helyreállítható lesz a közvetlen kapcsolat. Egy lehetséges megoldás:

- Vagyon/Eszköz (VE),
- Vagyon/Forrás (VF).
- Teljesítmény/Bevétel (TB).
- Teljesítmény/Költség (TK).
- Teljesítmény/Ráfordítás (TF).

A közgazdászok, menedzserek érthető vágyát, miszerint az azonosító számok legyenek közvetlen kapcsolatban a beszámolóval méltányolva, az irányítószám folytatása a mérleg és az eredménykimutatás csoportszintű részletezésének felel meg³¹. A besorolás szöveges része pedig alkalmas a csoportba tartozó vagyon-, és teljesítményelemek sokszínűségének érzékeltetésére, tudatosítására.

A következő blokk két oszlopában már a kriptaszámvitel fogalomhasználatának számonkérése történik³². Közgazdászoknak, menedzserek az egész blokkra nincs szükségük. A „Tartozik” és „Követel” elnevezés a 21. században már korszerűtlen ismeret. A manuális könyvelés kialakításánál briliáns ötlet volt az előjeleket

²⁹ Természetesen lehet a mérlegsorokat is használni.

³⁰ A feladatgyűjteményben, a tanulási segédletben és a vizsgafeladatokban választani kell a felkínált lehetőségek közül.

³¹ A nemzetközi számvitel oktatásánál az irányítószámnak ezt a részét az IAS 1. standard alapján célszerű kialakítani.

³² Ezeknél is a felajánlott lehetőségek közül kell a jó megoldást kiválasztani.

oszlopokkal kiváltani. Sok kevésbé szépen író³³, vagy nem maximálisan akkurátus ember számára nyitotta meg a könyvelői pályát, tette érdekessé a számviteli ismereteket. A felfedezés nélkül a számviteli szolgáltatók képtelenek lettek volna egészen a 20. század közepéig lépést tartani a technikai fejlődéssel, alkalmazkodni a vállalati demográfia változásához. A digitalizált adatfeldolgozás elterjedése után negyed századdal azonban ez a módszer már elavult, felesleges. Az informatikusok, programozók ezernyi eszközzel (pl. betű típusával, méretével, színével, -stílussal, ha nagyon akarják ízzel, illattal) képesek egyértelműen, látványosan jelölni a gazdasági esemény vagyona gyakorolt hatását. Így a változás irányát „Tartozik”-nak, „Követel”-nek nevezni már ködösítés, misztifikáció³⁴. Többet árt, mint használ, mert olyan fogalmak használatára kényszeríti a közgazdászokat, melyek nem illeszthetők a tudáshálójukba.

A kriptaszámvitel irányítószáma még károsabb. Funkciója ugyanaz, mint a „Besorolás” oszlopban használt azonosító kód. Csak (legalább) egy lépéssel távolabb van a felhasználói igényektől, mint az utóbbi. Felesleges, a közgazdászok tudáshálójától nagyon idegen ismeret ez. Azonnali kiiktatása a számvitel oktatásából azonban vad, eszeveszett, leküzdhetetlen ellenállást váltana ki. Kisebb lépésekkel, a használható és az elavult módszer egymás melletti használatával muszáj időt adni az alkalmazkodásra.

Az elméleti felvezetés után nézzünk egy-egy példát arra, hogy hogyan használható a módszer a hat lehetséges gazdasági eseménytípusnál.

A vagyont módosító gazdasági események közül először az erőforrások, eszközök szerkezetét átrendező körforgásokhoz használható táblázatok működését egy üzemi célú jármű üzembe helyezési példáján mutatom be (az érték legyen 15 000 000 HUF, bár ennek ebben, és a következő példákban sincs jelentősége).

5/1. számú táblázat: Vagyonkörforgás kontírozásához használható táblázat (eszközkörforgás)

Készség, Erőforrás	Adaptív számvitel			Kriptaszámvitel		Összeg (HUF)
	Típus	Besorolás	Hatás	Ködösítés	Irányítószám	
Nő	Eszköz	1AII Üzemi járművek áll.	Nő	Tartozik	132 Ü.j.áll.	15 00 000
Csökken	Eszköz	1AII Beféjezetlen beruházás	Csökken	Követel	161 Beruh.	15 00 000

Forrás: Saját szerkesztés

Az üzembe helyezés csak annyit jelent, hogy az erőforrás készütségi foka változik. Nem használtból belép a vállalkozás tevékenységében részt vevő, használatba vett erőforrások közé. Ezért lesz ez a gazdasági esemény eszközkörforgás,

³³ Ebbe a körbe tartozik a szerző is.

³⁴ Hét évvel ezelőtt találkoztam először egy megmosolyogtató kísérlettel. Akkor a Széchenyi István Egyetemen a Tartozik-Követel helyett a Baloldal-Jobboldal megnevezés párokat (is) használták. Zsákutca ez, hiszen a főkönyvi könyvelést egy centivel sem viszi közelebb a számvitel kommunikációjának első vonalához, az éves beszámolóhoz.

melyben egyik erőforrás állománya nő, a másiké csökken. Digitalizálhatóság miatt célszerű a növekedés és a csökkenés sorát rögzíteni. A járműveket a vállalkozások jellemzően több éven, termelési cikluson keresztül használják ezért a befektetett eszközök között kell nyilvántartani ezeket az erőforrásokat. Reál folyamatban, több évig használhatóak, így az A.II. Tárgyi eszközök között kell bemutatni ezeket a mérlegben. A termelési, szolgáltatási, tehát a bevételszerző tevékenységhez kellenek, így az azonosítószáma lehet: 1AII Üzemi járművek állománya. Az üzembe helyezés növeli a teremtő módon ellenőrzött erőforrás mennyiségét és értékét, tehát a változás iránya pozitív. A használatba vételig a tárgyi eszközöket a számviteli szokásjoga alapján az 1AII Befejezetlen beruházások azonosítóval jelölt főkönyvi számlán kell nyilvántartani és bemutatni. A használatba vétel, üzembe helyezés következményeként az itt nyilvántartott alacsonyabb készültségi fokon nyilvántartott erőforrások értéke csökkenni fog.

A körforgás típusú gazdasági események közül a források szerkezetváltozását jól szemlélteti az előző évi adózott eredmény (ADER) átvezetése eredménytartalékba (ET) (5.2. számú táblázat). A nyereség összege legyen 500 000 HUF.

5/2. számú táblázat: Vagyonkörforgás kontírozásához használható táblázat (forráskörforgás)

Tőke	Adaptív számvitel			Kriptaszámvitel		Összeg (HUF)
	Típus	Besorolás	Hatás	Kódosítás	Irányítószám	
Nő	Forrás	4DIV ET	Nő	Követel	413 ET	500 000
Csökken	Forrás	4DVII ADER	Csökken	Tartozik	419 ADER	500 000

Forrás: Saját szerkesztés

Az eszköz-, illetve a forráskörforgás közti különbség lényegét az első oszlop fejelece egyértelműen mutatja. Míg az 5/1. számú táblázatban „Készség” és „Erőforrás”, addig az 5/2. számú táblázatban a „Tőke” szavak jelzik a körforgás terét. A visszafizetési kötelezettség nélküli kötelelemhez ebben az esetben a felhasználóknak az erőforrás helyett a tőke fogalmat kell kötniük. A feladat tartalma a vállalkozási teljesítmény idődimenziójának rendezése. Az adózott eredmény mindig csak és kizárólag az üzleti év teljesítményét méri. Az előző évek összesített eredményének helye az eredménytartalék. Ezért év elején, az előző év nyereségét muszáj eltüntetni az adózott eredményből. A nyereség közvetett hatása a vagyonra pozitív, növekedés jellegű. Ezért megszüntetése a 4DVII ADER karakterlánccal azonosított vagyonszoport csökkentésével, illetve az előző évek eredményét megjelenítő 4DIV ET vagyonszoport növelésével oldható meg. Ha az üzleti évet megelőző évben a vállalkozás teljesítményének következtében veszteség keletkezett volna, akkor annak jelentése: közvetett vagyonsökkenés. A számviteli nyilvántartás tartalmában és módszerében ez csak annyi változást okoz, hogy a 4DIV ET, és a 4DVII ADER karakterláncoknak helyet kell cserél-

nünk. Tehát a vagyonsökkenést mértékét az utóbbi helyett az előbbi fogja kifejezni.

A vagyon nagyságát növelő gazdasági események közül egy 12 000 HUF értékű anyagbeszerzést mutatok be példaként (5/3. számú táblázat a következő oldalon). Akkor lesz ilyen típusú ez a tranzakció, ha a vállalkozás év közben készleteiről mennyiségi, és értéknylvántartást vezet, továbbá a vásárolt anyag ellenértékét késleltetve fizeti meg.

5/3. számú táblázat: Vagyonbevonás kontírozásához használható táblázat

Vagyon	Adaptív számvitel			Kriptaszámvitel		Összeg (HUF)
	Típus	Besorolás	Hatás	Kódosítás	Irányítószám	
Erőforrás	Eszköz	2BI Anyagkészlet	Nő	Tartozik	211-219 Anyagkészlet	12 000
Tartozás	Forrás	4FIII Szállítók	Nő	Követel	454 Szállítók	12 000

Forrás: Saját szerkesztés

Ez a gazdasági esemény a már mindkét felületen módosítani, pontosabban növelni fogja a vállalkozás vagyonát. Erre a fejléc első mezőjében a „Vagyon” elnevezés feltüntetésével hívjuk fel a hallgatók, közgazdászok, menedzserek figyelmét. A digitalizálhatóság érdekében a sorrendet nem bízunk a felhasználókra. Az első sorban a készsége mérő „Erőforrás”, másodikban a kötelek közül a vállalati gazdaságtanban, és a vállalati pénzügyekben előszeretettel használt „Tartozás” fogalmat használjuk. Ehhez kell a második oszlopban a kitöltőnek kiválasztani a megfelelő számviteli fogalmat. Erőforráshoz az eszközt, tartozáshoz a forrást. Az adaptív számvitel jellemzőit tartalmazó adatblokk második oszlopában a változó erőforrás, eszköz csoportot kell azonosítóval ellátni. Az alapanyag a vállalkozás vásárolt készlete, mely 2BI Anyagkészlet azonosítóval egyértelműen jelölhető. A késleltetett fizetés pedig azt jelenti, hogy a beszerzést kísérő bizonylatot (számlát) csak később fizetjük ki. Amíg a pénzügyi rendezés nem történik meg, addig ez tartozás a szállítóval szemben. Az ilyen adósságok futamideje szinte mindig rövidebb egy évnél, így a tartozás azonosítására kiválóan megfelel a 4FIII Szállítók karakterlánc.

A vállalkozás által ellenőrzött vagyon csökkenésének bemutatására válasszunk egy olyan példát, mely a tőke, forrás felületén egy másik vagyonsoporthoz tartozik. Fizessük ki egy beruházási részlet esedékes (legyen 12 000 000 HUF) törlesztőrészletét:

5/4. számú táblázat: Vagyonkivonás kontírozásához használható táblázat

Vagyon	Adaptív számvitel			Kriptaszámvitel		Összeg (HUF)
	Típus	Besorolás	Hatás	Kódosítás	Irányítószám	
Erőforrás	Eszköz	3BIV Bankszámla	Csökken	Követel	384 Bankszámla	12 000 000
Adósság	Forrás	4FII Beruházási hitel	Csökken	Tartozik	444 Beruh. hitel	12 000 000

Forrás: Saját szerkesztés

A hosszú lejáratú kötelezettségeket a vállalati gazdaságtan és a vállalati pénzügyek előszeretettel nevezi adósságnak. A számvitel alkalmazkodóképességének,

együttműködési készségének bizonyítékeként vegyük át mi is ezt a fogalmat. Tartalmát tekintve az adósság is kötelem a hitelezővel szemben. A finanszírozó jogos, az adós vállalat által elismert igénye, tehát Forrás. Az adósság törlesztése alapesetben pénz átutalásával történik, melynek hatására csökkenni fog a 3BIV Bankszámlán nyilvántartott pénzeszközünk mennyisége. A beruházási hitelt általában tárgyi eszközök beszerzésének fedezete miatt veszik fel a vállalkozások. A tárgyi eszközök használati ideje egy évnél hosszabb, így nem lenne egészséges, ha a finanszírozásukhoz szükséges idegen tőke futamideje egy évnél rövidebb lenne. Tehát az ilyen adósságot a vállalkozásoknak a hosszú lejáratú kötelezettségek között nyilvántartani, bemutatni. A 4FII Beruházási hitel karakterlánccal azonosított adósság, a kötelemünk összege is kevesebb lesz.

Ezzel a gazdasági eseménnyel végére értünk a vállalkozás vagyonának értékét közvetlenül módosító gazdasági eseményeknek, tranzakcióknak. A kapitalista, tőkés termelési módban a vállalkozásokat a társadalmi szükségletek kielégítésében való részvételre a profit, nyereség ösztönzi, kényszeríti. Ha a számvitel része akar maradni ennek a gazdasági rendnek, akkor rendelkeznie kell olyan hálózatokkal, forgatókönyvekkel, melyek hatására a vállalkozások vagyona közvetetten, a teljesítményen keresztül változik. A teljesítmény összetevői a bevétel, költség és a ráfordítás, indikátora, mérőszáma pedig a különböző nyereségkategóriák.

A példák sorát kezdjük egy, a vagyont közvetetten növelő gazdasági eseménnyel. A vállalkozás készterméket értékesít. Az értékesítést kísérő számlán az általános forgalmi adó nélküli érték legyen 10 000 000 HUF.

**5/5. számú táblázat: Vagyont közvetetten is növelő tranzakció
kontírozásához használható táblázat**

Vagyon, és Teljesítmény	Adaptív számvitel			Kriptaszámvitel		Összeg (HUF)
	Típus	Besorolás	Hatás	Kódosítás	Irányítószám	
Vagyon	Eszköz	3BII Vevők	Nő	Tartozik	311 Vevők	10 000 000
Teljesítmény	Bevétel	9AI Nettó árbevétel	Nő	Követel	911 Nettó árbevétel	10 000 000

Forrás: Saját szerkesztés

A kontírozás adatait tartalmazó táblázat első oszlopának fejlécében most két fogalom szerepel, mert ez a gazdasági esemény a vállalkozás vagyonát közvetlenül, és közvetetten, a teljesítményen keresztül is érinti. Az oszlop további mezőiben is megtartjuk az általánosításnak ezt a szintjét. Ha könnyíteni akarjuk a megoldást, akkor természetesen a vagyon helyett megadhatjuk annak az egy konkrét, pontosabb felületét. Írhatjuk a vagyon helyett az erőforrás, vagy a tőke, adósság, tartozás szavakat is. A teljesítmény egyszerűsítése még nagyobb engedmény lenne, hisz itt az adaptív számvitel blokkjának „Típus” elnevezésű oszlopában megadottakkal teljesen azonos fogalmat lehetne ide beírni. A mód-

szer használatának hat éves oktatási tapasztalata alapján állíthatom, a közgazdász hallgatók számára ez a megoldás érthető, könnyen kezelhető. Közel áll most építgetett tudáshálójukhoz az a logikai levezetés, hogy késleltetett fizetéssel történő értékesítésnél a piaci partnerrel – azonosítója: 3BII Vevők – szemben egy érvényesíthető igény keletkezik, mely a vállalkozás számára erőforrást, vagyonnövekedést jelent. A vagyon közvetett változása is pozitív irányú. Az eladott késztermék vevő által is elfogadott értéke a vállalkozás vagyonát (közvetetten) növelő teljesítmény, bevétel. Az áruértékesítésből – pontosabb lenne a gyártmányértékesítés – szolgáltatásnyújtásból származó bevétel neve: nettó árbevétel. Irányítószáma pedig 9AI Nettó árbevétel.

A vagyont közvetlenül, és közvetetten is csökkentő gazdasági esemény bemutatására kiválóan alkalmas, ha a késztermékértékesítés másik felületét, oldalát a költség, ráfordítás elszámolást mutatjuk be. A 10 000 000 HUF bevétel eléréséhez 8 000 000 HUF nyilvántartási értékű késztermék feletti ellenőrzést kellett feláldozni:

**5/6. számú táblázat: Vagyont közvetetten is csökkentő tranzakció
kontírozásához használható táblázat**

Vagyon, és Teljesítmény	Adaptív számvitel			Kriptaszámvitel		Összeg (HUF)
	Típus	Besorolás	Hatás	Kódosítás	Irányítószám	
Vagyon	Eszköz	2BI Késztermék	Csökken	Követel	251 Késztermék	8 000 000
Teljesítmény	Költség	5AII STKÁV	Nő	Tartozik	581 STKÁV	8 000 000

Forrás: Saját szerkesztés

A kontírozó táblázat első két oszlopának értelmezéséhez, kitöltéséhez szükséges készségeket az előző gazdasági eseménynél már megszereztük. Most csak a költség elszámoláshoz szükséges azonosítók és vagyonra gyakorolt hatás megállapítására van szükség. Az eladott késztermékeket a készletek között tartjuk nyilván, mutatjuk be az éves beszámolóban. Azonosítására a 2BI Késztermék karakterláncot lehet használni. Ha értékesítünk a késztermékkészletünkből, akkor ennek mennyisége is, és értéke is csökkenni fog. A közvetett vagyonváltozás nyilvántartásánál, bemutatásánál a vállalkozás aktív, alkotó szerepét, közreműködését emeli ki az összköltség eljárással készített eredménykimutatás alátámasztására alkalmas költségnemek (költségfajták) szerinti számviteli elszámolás. A készterméket a vállalat készítette, tehát saját teljesítmény tárgyasult benne. Ezt a vagyon közvetett változásában azzal jelöljük, hogy az értékesítéshez szükséges költségeket az eredménykimutatás AII Aktivált saját teljesítmények értéke (ASTÉ) nevű csoportjában mutatjuk be. A csoport egyik eleme a saját termelésű készletek változásához kapcsolódik. Azonosítója 5AII STKÁV (Saját termelésű készletek állományváltozása). Az értékesítéshez szükséges készletcsökkenés az üzleti év eredményét csökkentő gazdasági esemény. Költség, mert a teljesítmény

ebben az esetben a teljesítmény erőforrások (jellemzően reálfolyamatokhoz használt befektetett eszköz, készlet, humán erőforrás idegen szolgáltatás) felhasználását jelenti. Eredményt csökkentő hatása pedig a költség pozitív változásának van.

A módszerek között is ideje lenne rendet vágni. A számviteli oktatás, kommunikáció témái közül ideje törölni az elavult, a vállalkozások gyakorlatában mára már elfelejtett megoldásokat. Például a készletnyilvántartás terében már sok, elavult, bonyolult módszert hajított a szemétdombra a gyakorlat. Az oktatásban viszont sokaknak a szíve szakadna meg, ha nem beszélhetne a valós értékviszonyoktól elszakadt, előre rögzített értékek technikájáról. Még mindig kísértenek, csapdában tartanak a manuális könyvelés problémái, megoldási módjai. A kézi könyvelés adta lehetőségek mellett igazi probléma volt a készletek input (beszerzés), és output (felhasználás, értékesítés) folyamatai között a mennyiségi-, és érték-kapcsolatok megteremtése, folyamatos megőrzése. Sok vállalkozásnál a technológiai folyamatok téridejének töredezettsége miatt nem lehetett közvetlen összefüggést teremteni a készletnövekedés (bekerülési érték), és a készletcsökkenés (felhasználás, értékesítés nyilvántartási) értéke között. A különböző időpontban, értéken beszerezett, alapanyagok, áruk előállított befejezetlen-, félkésztermékek felhasználásának, áruk, késztermékek értékesítésének tényleges értéke közvetlenül még ma is legtöbbször megállapíthatatlan. A digitalizáció, automatizálás üteme alapján várhatóan már nem sokáig lesz így, de addig is követni kellene a felhasználói igények változását éppúgy, mint az információtechnológia fejlődése adta lehetőségeket. Ideje észrevenni, vagy huszonöt éve már általánossá váltak a tényleges értékszámítás közvetett módszerei.

A manuális könyvelés avítt, rusztikus világában a készletcsökkenések tényleges értékének megállapításánál még közvetett módszerek használata is nehézséget okozott. A különböző átlagok kiszámítása, a FIFO módszernek megfelelő nyilvántartások és kalkulációk elvégzése valóban nehézkes, drága, lassú volt. Ezért értékesek, hasznosak voltak az előre, az egész üzleti évre meghatározott elszámolóárak, tervezett előállítási költségek. Ezeket a fix értékeket az év elején, jó esetben az előző évek értékviszonyai alapján alakították ki a vállalkozások. Így a tényleges értékviszonyok megállapításának feladatát megoldhatatlanról, bonyolultultra szelídítették.

Az információfeldolgozás számítógéppel támogatott szakaszában már nem okoz problémát a készletcsökkenések értékének tényadatokra alapozott, közvetett megállapítása. A különböző átlagok kiszámítása, a FIFO módszer folyamatos alkalmazása, ami a ceruzájába ijedten, görcsösen, makacsul kapaszkodó számvite-

li technikusnak még stresszhelyzet, frusztráció, magas kockázatú tevékenység, azt a számítógép támogatásával már az információfeldolgozás humán tényezője, erőforrása már igazából nem is látja. Megtörtént ennek a rutinfeladatnak az automatizálása. Egy manuális szellemei tevékenységgel, rabszolgamunkával kevesebb van.

Ezt a gyakorlatot kellene követnie az oktatásnak. Így lenne képes a hallgatóknak versenyképes tudást oktatni. Hát nem ezt teszi! Nem hajlandó elengedni az elszámolóárakat, tervezett előállítási költségeket használó módszereket. A nosztalgia oltárán lelkiismeret furdalás nélkül feláldozza a hallgatók versenyképes, használható tudását. Úgy látszik, hogy az ezt oktatók kicsit sem sajnálják a hallgatókat, pedig ezek a módszerek számukra akkor sem lennének egyszerűek, ha lenne bármilyen gyakorlati hasznuk, értelmük, ami erőt adhatna a tanuláshoz. Csak a számvitelben már bűnnek számító nosztalgia a fontos!

Ezt a hibát még fokozni is lehet azzal, hogy a gyakorlati hasznához, alkalmazhatóságához, elterjedtségéhez viszonyítva elenyésző figyelmet kapnak a már törvényesített, a vállalkozások adminisztratív terheinek csökkentésére hivatott, egyszerűsített nyilvántartási módszerek (pl. az egyszerűsített saját termék kalkuláció).

MÉG EGYSZER A LÉNYEGRŐL, A SZÜKSÉGES SZEMLÉLETVÁLTÁSRÓL, KICSIT MÉG NAGYOBB SZENVEDÉLLYEL

A megkerülhetetlen, halaszthatatlan, a megmaradás reményét megőrző feladat lényege: meg kell keresni, vissza kell adni a meghatározó szerepet a számvitel küldetésének az oktatástól elkezdve, a gyakorlaton keresztül a piaci szereplőkkel folytatott kommunikációig. Ami megegyezik a kettős könyvelés főszabályának tartalmával, funkciójával. A közgazdászok, menedzserek, a „homo ökonomikus” folyamatos szembesítése a vagyon kettős természetével. A vállalkozás képességeit, készségeit adó erőforrások nem létezhetnek kötelmek, igények, kényszerek nélkül. Valakinek finanszíroznia kellett, hogy éppen ez a vállalkozás szerezte meg, és pontosan ezeknek az erőforrásoknak az ellenőrzését. A gazdasági tevékenység végzése (erőforrások használata) közben folyamatosan belsővé válnak, működnek, hatnak a vagyontárgyak feletti ellenőrzés megszerzése érdekében keletkezett, elfogadott, megkerülhetetlen kényszerek (pl. osztalék-, kamatfizetési, tőke visszafizetési kötelezettség, tulajdonosi, hitelezői jogok). Ennek felismerése, alkalmazása, kommunikálása a szükséges feltétele annak, hogy a kettős könyvvitel addig létezzen, amíg természetes közege az árutermelő gazdaság. Mert egy a lényegük.

Sajnos a szükséges, még nem elégséges. A számvitel 50 éven belüli megszűnése a lényegi azonosság ellenére bekövetkezhet, ha nem tudjuk ezt a szoros kapcsolatot a közgazdászokkal folytatott együttműködésben, kommunikációban folyamatosan, minden percben bizonyítani, elfogadtatni. Ha a küldetést „gyakorlatiasabb”, vulgáris, leegyszerűsítő célokkal, módszerekkel akarjuk közérthetőbbé tenni. Ezek az eszközök hosszabb-rövidebb – a gyorsuló idő miatt egyre rövidebb – ideig tudják fenntartani a hasznosság látszatát. Aztán lassan, vagy meglepetésszerűen, de kimúlnak. A küldetést pedig majd átveszi egy másik, rugalmasabb, adaptívabb, innovatívabb tudományág, piaci szereplő.

A tartalom mellett a közgazdász, menedzser tudásháló, és a számvitel kapcsolódásának módszerén is változtatni kell. Az elszigeteltség, a feleslegesség, a meg nem értés önbizalmat, teljesítményt romboló ténye, érzete csak akkor fog csökkenni, ha más módon, új szemlélettel tudunk viszonyulni a gazdasági, piaci folyamatok változásaihoz. A hosszúra nyúlt álom miatt a számvitel tanulási, alkalmazkodási folyamatának módszerét, eredményességét legpontosabban az asszimiláció fogalmával ragadhatjuk meg. A számvitel tanulás, fejlődés helyett csak arról hajlandó tudomást venni, amit be tud olvasztani a már meglévő, megköve-

sedett, rugalmatlan struktúrájába³⁵. Ha valamelyik új piaci jelenséggel, eszközzel kudarcot vall, akkor azt kizárja, elkerüli, bagatellizálja. Az asszimilált ismeretek pedig elvesztik önállóságukat. A tudáshálóban nem dinamizáló, élő alrendszerek, hanem erős kapcsolatokkal kötött, önállótlán, halott elemek lesznek.

A számvitelnek csak akkor marad esélye az őt jogosan megillető hely, szerep, megbecsültség visszaszerzésére, ha alkalmazkodása az adaptáció formáját ölt. „Adaptáció a dinamikus, az egyént (alanyt-szerzőt) dinamizáló tudás” (Kapitány Á - Kapitány G. (2007) 38. oldal). Ez a környezet új, vagy megváltozott régi elemének integrálását és nem beolvasztását jelenti a számvitel rendszerébe. Az adaptált tudásnál, ismeret megőrzi önállóságát, és dinamikáját. Így lesz hasznos, az egész rendszer hatékonyabb működését biztosító részrendszer. Természetesen ehhez az alkalmazkodásnak az ösztönösség és a tudatosság mellett érzelmi, empátikus jellemzőkkel is rendelkeznie kell, hogy elkerülhetők legyenek az adaptációt gátló mechanizmusok³⁶. A jelent, és a jövőt a múlt csapdájába ejtő fixáció. A körülményektől független cselekvés (rutinizáció). A nem adekvát minták kritikátlan, szolgálalkú követése (tekintélytisztelet). A megkérdőjelezhetetlennek kikiáltott fogalmak másokra ráerőltetése. A számviteli szolgáltatók mellett minden piaci szereplőre, érdekhordozóra, oktatóra, hallgatóra (dogmatizmus).

A tőkés termelési mód a 20. század végén kezdődött, és most is zajló jelentős paradigmaváltáson megy keresztül (már megint). A folyamat öt jellemzője (Castels M. (2005) 117. oldal) között ott van a hálózati logika térnyerése, erősödése is. Ahogy a nagyvállalati szférában sem a nagyvállalat, hanem csak a hagyományos, vertikálisan felépített, közvetlenül irányított nagyvállalat³⁷, úgy a számvitel esetében is csak az elavult, manuális könyvelés hagyományainak fogásában vergődő szemlélet, gyakorlat, módszertan van válságban. A számvitel is csak akkor lehet a közgazdászok, menedzserek báziskompetenciájának része, ha kapcsolódni tud, és akar ismereteik hálózatához. Ezt nevezzük tudáshálónak, mely felismertségétől, tudatosságától függetlenül a megismerés, tanulás és a tudás alkalmazásának mennyiségét, minőségét, hatékonyságát is meghatározza. Dinamikus, mert minden csomópontja (hubja) és minden kapcsolata időben és térben is változik. Ez a rugalmasság, adaptációs képesség a feltétele a számvitel fennmaradásának, sikerességének. A számvitel tartalmának komplexitása, változatossága, nyitottsága a szükséges ahhoz, hogy integrált, hasznos elfogadott ré-

---

³⁵ Például a nemzetközi számviteli standardok a beszámoló egység értelmezésénél mintha a „klasszikus” nagyvállalatok jellemzőit akarná viszont látni, virtuálisan előállítani. Mert a vállalati hálózatok kezelésére egyelőre nincsenek alkalmas eszközei.

³⁶ Lásd Kapitány Á.-Kapitány G. (2007) 64-68. oldal

³⁷ Lásd Castells M. (2005) 227-229. oldal.

sze legyen a közgazdászok tudáshálójának. A kapcsolatok jellege pedig csak gyenge lehet, mert így tudja megőrizni önállóságát a rendszeren belül. Az erős kapcsolat egy, vagy több másik csomóponttal a függetlenség elvesztésének, alárendelt állapot kialakulásának veszélyét rejtheti magába. A szolgai pozícióba kényszerített számvitel pedig – inkább előbb, mint utóbb – alkalmatlan lesz vállalt, sokat hangoztatott feladatának³⁸ teljesítésére. Amikor a piaci érdekhordozók elvesztik bizalmukat a számvitelben, és szolgaként, nem pedig partnerként tekintenek rá, akkor már mélyen benne leszünk abban az örvényben, mely az érdektelenség sötét mélységébe húzza a közgazdászok tudáshálójának ezt a valójában nélkülözhetetlen, több megbecsülésre, nagyobb elismerésre, tehát jobb sorsra érdemes csomópontját, részrendszerét.

---

³⁸ Megbízható és valós összkép bemutatása a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. **Bánfi Tamás – Sulyok-Pap Márta (szerk.) (2002):** Pénzügytan I-II Tanszék Kft Budapest 540 oldal
2. **Barabási Albert László (2016):** A hálózatok tudománya Libri Budapest 445 oldal
3. **Bodie Zvi Merton Robert C. Cleeton David L. (2011):** A pénzügyek közgazdaságtana Osiris Budapest 627 oldal
4. **Castels Manuel (2005):** A hálózati társadalom kialakulása. Az információ kora 1. kötet Gondolat-Infonie Budapest 608 oldal
5. **Chikán Attila (2003):** Vállalatgazdaságtan Aula kiadó Budapest 576 oldal
6. **Churchman C. West (1977):** Rendszerszemlélet Statisztikai Kiadó Vállalat Budapest 229 oldal
7. **Dr. Siklósi Ágnes (szerk.) Dr. Kardos Barbara Miklósné Ács Klára Dr. Sztanó Imre Sisa Krisztina Dr. Veress Attila (szerk.) Zatykó Zsuzsanna (2016):** Számvitel nem számvitel szakon Szerkesztők: Saldo Budapest 256 oldal
8. **Hunyady György Székely Mózes (szerk.) (2003):** Gazdaságpszichológia Osiris Budapest 941 oldal
9. **Filyó Janka (2017):** Kis- és középvállalkozások számviteli beszámolási rendszerének elemzése a szabályozás és az alkalmazott gyakorlat tükrében. Budapesti Corvinus Egyetem Ph.D értekezés 211 oldal
10. **Kapitány Ágnes Kapitány Gábor (2007):** Túlélési stratégiák Társadalmi adaptációs módok Kossuth Kiadó Budapest 614 oldal
11. **Katits Etelka (2002):** Üzleti ismeretek nem csak közgazdászoknak Saldo Budapest 431 oldal
12. **Katits Etelka (2007):** A vállalati gazdálkodás alapjai Saldo Budapest 386 oldal
13. **Kiss Árpád (2013):** Az értékteremtő folyamatok számvitele Jegyzet és feladatgyűjtemény menedzserképzéshez UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft 235 oldal. ISBN: 978-963-9819-77-1
14. **Kiss Árpád (2016/1):** A gazdasági információ menedzselés alapjai. Csoportosítás és bemutatás a vállalkozások éves beszámolóiban GlobeEdit Saarbrücken 264 oldal
15. **Kiss Árpád (2016/2):** A számviteli beszámolók kommunikációs szerepe. Controller Info 4. évfolyam (4) 25-34. oldal.

- 16.Kiss Árpád (2017/1):** Számvitel I. A gazdasági információk számviteli menedzselésének alapjai Magyar Elektronikus Könyvtár Budapest URL: <http://mek.oszk.hu/16500/16579> 211 oldal
- 17.Kiss Árpád (2017/2):** Számvitel I. A gazdasági információk számviteli menedzselésének alapjai Feladatgyűjtemény Magyar Elektronikus Könyvtár Budapest URL: <http://mek.oszk.hu/16500/16592> 187 oldal
- 18.Kiss Árpád-Lukács János (2017):** A számvitel és a menedzseri tudásháló kapcsolata. ControllerInfo 5. évfolyam (3) 2-6. oldal
- 19.Lakatos László Péter (2017):** Az IFRS bevezetésének margójára. Mit hoz, és mibe kerül az új rendszer. Bosnyák János Számviteli Emlékkonferencia Corvinus University of Budapest 2017.02.20.
- 20.Lakatos László Péter (szerk.) Kovács Dániel Máté Madarasiné Szirmai Andrea Mohl Gergely Rózsa Ildikó (2013):** A nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok elmélete és gyakorlata Magyar Könyvvizsgálói Kamara Budapest 1036 oldal
- 21.Rappaport Alfred (2002):** A tulajdonosi érték Alinea Budapest 221 oldal
- 22.Róth József (szerk.) Adorján Csaba Lukács János Veit József (2009):** Számviteli esettanulmányok 2009. MKVK Oktatási Központ Budapest 604 oldal
- 23.Simmel Georg (2004):** A pénz filozófiája Osiris Budapest 650 oldal